

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

Offer och förövare

En kritisk diskursanalys ur ett genusperspektiv av hur unga framställs
i LVU-domar

Belinda Breed
Emelie Córdoba

2022

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Socialt arbete
Socionomprogrammet
Examensarbete i socialt arbete

Handledare: Carolina Nordlinder
Examinator: Peter Öberg

Abstract

Title: Victims and perpetrators - a critical discourse analysis of the portrayal of young people in LVU judgments from a gender perspective.

Authors: Belinda Breed and Emelie Córdoba

The purpose of the study was to analyse how juveniles who were charged with and/or convicted of crimes were presented in The Care of Young Persons (Special Provisions) Act (LVU) -judgments, from a gender perspective. Fairclough's critical discourse analysis was used to answer the research questions. The theoretical foundation consisted of social constructionism, Fairclough's critical discourse analysis and Hirdman's theory about gender systems. The main result of the study showed differences in how the juveniles were described and presented based on gender discourses. Girls were described as vulnerable and in need of protection and support. Boys were described as aggressive and threatening. Two discourses were found, the *victims discourse* - focusing on girls as victims of their situation and actions, and the *perpetrators discourse* - focusing on boys as responsible for their own situation and actions. The discourses showed societal power structures that could maintain a hierarchy between the genders, where boys are superior.

Keywords: Discourse, Fairclough's Critical discourse analysis, Gender, Juvenile delinquency, Juveniles, LVU, Youth crime

Sammanfattning

Titel: Offer och förövare - kritisk diskursanalys av framställningen av unga i LVU-domar från ett genusperspektiv.

Författare: Belinda Breed och Emelie Córdoba

Studiens syfte var att undersöka hur unga som begått och/eller misstänks för brott framställdes i LVU-domar utifrån ett genusperspektiv. Faircloughs kritiska diskursanalys användes som metod för att besvara studiens frågeställningar. De teorier som användes i studien var socialkonstruktivism, Faircloughs kritisk diskursanalys och Hirdmans genussystemteori. Huvudresultatet i studien visade skillnader i hur de unga beskrevs och framställdes utifrån genussystemteori. Flickor beskrevs som utsatta, sårbara och i behov av skydd och stöd. Pojkar beskrevs som aggressiva och hotfulla. Två diskurser synliggjordes, *offerdiskursen* - fokus på flickor som offer för sin situation handlingar och *förövardiskursen* - fokus på pojkar som ansvariga för sin egen situation och handlingar. Diskurserna synliggjorde samhälleliga maktstrukturer som kan diskuteras upprätthåller en hierarki mellan könen, där pojkar står överst.

Nyckelord: Diskurs, Faircloughs kritiska diskursanalys, Genus, LVU, Unga, Unga lagöverträdare, Ungdomsbrottslighet

Förord

Vi vill tacka vår handledare Carolina Nordlinder för ett bra stöd och feedback som pushat oss till att förbättra vårt examensarbete. Vi vill även tacka varandra för ett gott samarbete och det gedigna arbete vi lagt ned. Vi har till lika delar ansvarat för samtliga delar av forskningsprocess och uppsats i form av uppsatsidé, litteratursökning och genomgång, insamlande och analys av empiri, samt författande av uppsatsen.

Gävle 2022-06-03

Belinda Breed och Emelie Córdoba

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	1
1.1	Problemformulering	2
1.2	Relevans för socialt arbete.....	3
1.3	Syfte och frågeställningar	3
1.4	Begreppsförklaringar	3
1.4.1	Definition av unga	4
1.4.2	Kön och Genus	4
1.4.3	Brottslig verksamhet.....	4
1.4.4	Socialt nedbrytande beteende	5
2.	Tidigare forskning	5
2.1	Litteratursökningsprocess	5
2.2	Tillämpning av kön och genus.....	6
2.3	Skillnader i kön och genus inom rätten	7
2.4	Skillnader i kön och genus inom ungdomsvården.....	9
2.4.1	Sammanfattning av skillnader i kön och genus	10
3.	Teoretiska perspektiv.....	10
3.1	Socialkonstruktivism	10
3.2	Genusperspektivet	11
3.2.1	Bakgrund av genusbegreppet och genusteorier	11
3.2.2	Hirdmans genussystemteori.....	12
3.3	Diskursanalys	14
3.3.1	Faircloughs kritiska diskursanalys	15
4.	Forskningsmetod	16
4.1	Faircloughs kritiska diskursanalys	16
4.1.1	Textnivå.....	16
4.1.2	Diskursiv praktik	17
4.1.3	Social praktik.....	18
4.2	Urval, avgränsning och tillvägagångssätt.....	18
4.3	Analysverktyg.....	19
4.4	Validitet och reliabilitet	21
4.5	Forskningsetiska överväganden.....	22

4.6	Metoddiskussion.....	23
5.	Resultat och analys	24
5.1	Hur beskrivs flickor och pojkar i domarna?	24
5.1.1	Beskrivning av flickor	24
5.1.2	Beskrivningar av pojkar.....	24
5.2	Vilka eventuella skillnader finns i beskrivningarna?	25
5.2.1	Pojkar är regelbrytande, flickor är oförmögna	25
5.2.2	Pojkar utsätter, flickor utsätts	27
5.2.3	Pojkar är aggressiva, flickor är destruktiva	29
5.2.4	Pojkar utgör en risk, flickor är i behov av skydd	30
5.2.5	Sammanfattning av modalitet.....	32
5.2.6	Sammanfattning av transitivitet.....	33
5.2.7	Sammanfattning av etos	33
5.2.8	Sammanfattning av skillnader i beskrivning av flickor och pojkar.....	33
5.2.9	Intertextualitetens påverkan på domarna	34
5.3	Vilka genusdiskurser identifieras i domarna?	35
5.3.1	Offerdiskurs	35
5.3.2	Förövardiskurs	36
5.3.3	Det diskursiva samspelet	36
6.	Diskussion	37
6.1	Huvudresultat	37
6.2	Jämförelse med tidigare forskning	38
6.3	Social praktik.....	39
6.4	Avslutande diskussion	40
7.	Referenser.....	41
8.	Bilaga.....	44

1. Inledning

Det sociala arbetet är i första hand kopplat till tre lagar: Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) som bygger på frivilliga insatser, samt tvångsvårdslagarna: Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52) och Lagen om vård av Missbrukare i vissa fall (SFS 1988:870). Grundprincipen för våra lagar är en ideologi om likhet som förutsätter att inför lagen ska alla vara lika. Rätten ska vara könsneutral, trots detta tenderar rätten i vissa fall att reproducera en manlig norm, vilket riskerar att missgynna kvinnor (Mattsson, 2010).

Leviner (2021) beskriver att omhändertaganden med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), kan ske antingen på grund av brister i hemmiljön, eller på grund av ett destruktivt beteende hos den unge, till exempel brottslighet. Enligt Socialstyrelsen (2020) behöver det finnas en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas, för att ett beslut om LVU ska kunna fattas. I 3 § LVU (SFS 1990:52) kan en ung beslutas om vård enligt lagen om denne utsätter sin hälsa eller utveckling för påtaglig risk att skadas genom rekvisiten, ”missbruk av beroendeframkallande medel, ”brottslig verksamhet” eller ”något annat socialt nedbrytande beteende”. Statens institutionsstyrelse (2021) beskriver att majoriteten av ungdomarna som blir placerade i något av deras särskilda ungdomshem är omhändertagna enligt LVU. Vidare beskrivs att utåtagerande beteende, våld, missbruk och kriminellt beteende är de vanligaste orsakerna till att en ung blir placerad.

Schlytter (2000) menar på att det i första hand är flickor som omhändertas genom rekvisitet annat socialt nedbrytande beteende. I de fall där pojkar omhändertas under rekvisitet handlar det om fall som innefattar ”nästan missbruk” eller ”nästan brottslig verksamhet”. Ulmanen och Andersson (2006) beskriver att pojkar placeras genom LVU på grund av brottslighet i större utsträckning än flickor. Vidare visar även Statens institutionsstyrelses (2019) rapport som utförts vid placeringar på särskilda ungdomshem att pojkar placeras på grund av brottslighet i större utsträckning än flickor.

Enligt Brå (2021) var unga pojkar överrepresenterade i statistiken gällande unga misstänkta- och lagförda för brott mellan åren 2011–2019. Statens institutionsstyrelses (2019) rapport beskriver däremot att det inte finns några större skillnader mellan flickor och pojkar gällande antal brott de uppges varit inblandade i. I en självrapporterad

skolundersökning från Brå (2021) uppvisar statistiken att det är relativt vanligt att unga begår brott vid något enstaka tillfälle. I undersökningen rapporteras att stöldbrott, våldsbrott, skadegörelse eller narkotikabrott vanligast begås av pojkar, men att könsskillnaderna är relativt små när det kommer till stöldbrott och narkotikabrott. Statens institutionsstyrelse (2019) beskriver däremot att pojkar och flickor är jämna i statistiken. Vid fall om misshandel visar statistiken för pojkar och flickor densamma, medan pojkar är något mer förekommande när det kommer till narkotikabrott, vilket skiljer sig från det Brå beskriver i sin undersökning. Vidare beskriver Statens institutionsstyrelse (2019) att de brottskategorier där flickor är mer förekommande uppges vara i fall om hot/våld mot tjänsteman samt vid snatteri. Ovan har det synliggjorts att det finns skillnader mellan könen i brottsstatistiken, men finns det även skillnader i hur rättsväsendet ser på ungdomarna?

Både svenska och internationella studier har funnit att rätten inte är könsneutral. Till exempel har skillnader i beskrivningar och bedömningar utifrån kön identifierats. MacDonald och Chesney-Lind (2001) utförde en studie av hawaiianska ungdomsdomstolar, där det visade sig att brott av liknande karaktär, sågs som allvarligare om det begåtts av en flicka än en pojke. Schlytter (2000) som undersökt den svenska rätten menar även på att rätten inte är könsneutral, hon utförde en undersökning av LVU-domar där det synliggjordes att det finns skillnader i beskrivningar och bedömningar av ungdomarna utifrån kön. Hon menar att rätten påverkas av normer och föreställningar om kön.

1.1 Problemformulering

Åtskiljande beskrivningar av pojkar och flickor i rätten är ett problem som tidigare har uppmärksammats. Vi kommer därför undersöka om det fortfarande förekommer skillnader i hur de unga framställs, för att se om rätten fortfarande präglas av genusföreställningar. Vi anser detta vara ett problem, då skillnader i hur de unga framställs utifrån kön, riskerar att förstärka redan befintliga genusföreställningar och stereotyper samt skapa ojämlika maktstrukturer. Eventuella genuskonstruktioner kan förstärkas av rätten och leda till skillnader i hur individer bemöts, samt påverka deras förutsättningar. Om genuskonstruktioner förekommer inom rättssystemet, kan dessa komma från samhälleliga normer och även framkomma i ungdomsvården, vi anser därför att detta är relevant att undersöka i vår studie. Vidare kommer vi att undersöka detta för

att komplettera den aktuella forskningen, som främst fokuserar till domarnas bedömningar utifrån kön.

1.2 Relevans för socialt arbete

Mot bakgrund av problemformuleringen kommer vi undersöka LVU-domar där beslut tagits utifrån rekvisiten brottslig verksamhet eller socialt nedbrytande beteende, samt att de unga misstänks för- och/eller har begått brott. Undersökningen kommer fokusera på språkliga praktiker och därför genomförs med hjälp av kritisk diskursanalys utifrån ett genusperspektiv. Genusperspektivet har valts för att synliggöra genusföreställningar i framställningen av de unga i domarna.

Den målgrupp studien ämnar undersöka (unga pojkar och flickor dömda och/eller misstänkta för brott) är en grupp som socialarbetare ofta kommer i kontakt med. Då förvaltningsrätten till stor del utgår från socialnämndens utlåtande, kan en kritisk diskursanalys med genusperspektiv hjälpa till att belysa eventuella skillnader i framställningar som förekommer inom det sociala arbetet. Genom att belysa ämnet hoppas vi öka medvetenheten och möjliggöra en fortsatt strävan efter att minimera de negativa effekter genusstrukturer kan ha för de unga. Vi anser att det även möjliggör fortsatt arbete med att främja jämlikhet i samhället, att upptäcka och belysa ett problem möjliggör framtida förändring.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka om det finns skillnader i hur unga som har begått och/eller misstänks för brott framställs i LVU-domar utifrån ett genusperspektiv.

- Hur beskrivs flickor och pojkar i domarna?
- Vilka eventuella skillnader finns i beskrivningarna?
- Vilka genusediskurser identifieras i domarna?

1.4 Begreppsförklaringar

Nedan definieras de mest centrala begrepp som kommer att användas i studien. Begreppet unga kommer att definieras, därefter beskrivs användningen av begreppen kön och genus. Slutligen förklaras rekvisiten brottslig verksamhet och socialt nedbrytande beteende.

1.4.1 Definition av unga

Inom LVU används begreppet “den unge” för att beskriva åldersgruppen 0–20 år vilket även innefattar barn under 18 år (Socialstyrelsen, 2020). Eftersom studien undersöker LVU-domar kommer vi använda oss av LVU:s definition av begreppet unga.

1.4.2 Kön och Genus

För att skilja begreppen kön och genus beskriver Mattsson (2010) att kön används för att beskriva den fysiska kroppen medan genus beskriver vår tolkning och formning av den. Vidare förklarar Mattsson (2013) att kön beskriver hur vi traditionellt sätt gör kön till biologiskt man eller biologisk kvinna, medan genus är en form av social konstruering av kön. Mattsson (2010) menar att människor delas in i kategorier som grundar sig i de biologiska könen, vilket sedan tillskrivs genusaspekterna “manligt” och “kvinnligt” (Mattsson, 2010).

I vår studie kommer vi att använda oss av båda begreppen kön och genus. Kön kommer användas för att beskriva den unges biologiska kön. Vi har gjort ett antagande om det biologiska könet utifrån den unges juridiska kön, då den informationen framgår av domarna. För att särskilja könen kommer vi att använda begreppen pojkar och flickor. Dessa begrepp inkluderar då alla åldrar som ingår i LVU:s definition av den unge. Användandet av kön möjliggör en uppdelning mellan de unga för att sedan analysera skillnader utifrån föreställningar om genus. Begreppet genus används för att belysa hur de unga beskrivs och framställs, utifrån normer och föreställningar om kön som kommit till följd av samhällliga konstruktioner om “manligt” och “kvinnligt”.

1.4.3 Brottslig verksamhet

I en rapport av Socialstyrelsen (2020) definieras ”brottslig verksamhet” som situationer där brottsligheten har nått en viss varaktighet och kontinuitet. Detta innebär att det är först då brottsligheten ger uttryck för en bristande anpassning till samhällslivet som det kan bli fråga om vård och behandling med stöd av 3 § LVU (SFS 1990:52). Vidare beskriver Socialstyrelsens (2020) att ”brottslig verksamhet” inte handlar om mindre företeelser eller enstaka brott av mindre allvarlig karaktär. Enstaka brott kan i vissa fall betraktas som

brottslig verksamhet, om de ger uttryck för en bristande samhällsanpassning. Har den unge begått något eller några enstaka allvarliga brott som inte beaktas som brottslig verksamhet, kan nämnden bedöma att det i stället bör falla under rekvisitet ”socialt nedbrytande beteende” (Socialstyrelsen, 2020).

1.4.4 Socialt nedbrytande beteende

Socialstyrelsen (2020) beskriver att socialt nedbrytande beteende är beteenden som avviker från samhällets grundläggande normer. Detta kan innebära att den unge kan begå ett, eller några allvarliga brott utan att det betraktas som brottslig verksamhet. Det kan även innebära att den unge vistas i olämpliga miljöer eller har sex mot ersättning. Ordet beteende beskrivs enligt förarbeten avse den unges sätt att uppföra sig eller uppträda vilket inkluderar tidigare nämnda situationer (Socialstyrelsen, 2020).

2. Tidigare forskning

I följande avsnitt redogör vi för vår litteratursökningsprocess, där vi sökt relevant tidigare forskning. Därefter presenteras den tidigare forskningen, med huvudsakligt fokus på kön och genus inom rätten nationellt och internationellt, samt ungdomsvården i Sverige.

2.1 Litteratursökningsprocess

I litteratursökningsprocessen eftersöktes aktuella studier med koppling till genus inom rätten. Efter ett antal genomförda sökningar utan relevanta resultat togs ett beslut att utöka tidsspannet och inkludera äldre studier. Artiklar som publicerats på 2000-talet och framåt inkluderades. För att artiklarna skulle vara av relevans behövde de vara peer reviewed och skrivna på svenska eller engelska. I sökprocessen identifierades få artiklar med fokus på domar och domslut. De artiklar med fokus kring detta handlade i de flesta fall om skillnader i den brottsliga handlingen utifrån kön, alternativt skillnader i domstolens beslut utifrån kön. En kunskapslucka upptäcktes vid vår litteratursökning gällande artiklar som utfört diskursanalys av unga inom rättsfall, vi valde därför att inte utgå från metoden vid val av artiklar, utan valde artiklar som belyste skillnader mellan kön eller genus kopplat till domar samt ungdomsvård. Artiklarna gav oss en förförståelse för studiens ämne och ansågs därför vara relevanta. Vi valde även att inkludera en studie från Hawaii

som hade relevans för vår studie trots att den inte undersökt det svenska rättssystemet. Artikeln bidrog med förståelse för genus kopplat till ungdomar som begått brott.

I litteratursökningsprocessen användes sökmotorn Google Scholar samt databaserna Swepub och Psycinfo. I Google Scholar fanns ej möjlighet till att filtrera peer reviewed-artiklar, i sökningarna exkluderades därför orden: kandidat, bachelor och handledare för att filtrera ut examensarbeten. För att ytterligare säkerställa att artiklarna var peer reviewed, kontrollerades att de var publicerade i vetenskapliga tidskrifter. Sökningar gallrades genom att läsa rubriker, för att få en uppfattning av vad artiklarna handlade om. Vid intresse av en artikel granskades deras abstract för att bedöma relevansen, därefter valdes de mest relevanta artiklarna ut. De svenska sökorden som användes i litteratursökningen var LVU-domar, LVU, genus, domar, skillnader, kön och genus samt socialt arbete. De sökord som användes på engelska var juvenile delinquent, gender differences och court cases.

Tre av våra sökningar gav relevanta resultat. En av dessa genomfördes i Google Scholar med sökorden LVU, Genus, domar och skillnader (kandidat, bachelor och handledare exkluderades) och resulterade i 61 träffar varav vi valde ut en relevant artikel av Schlytter (2000). I Psycinfo användes sökorden juvenile delinquent, gender differences och court cases vilket resulterade i tre träffar varav en artikel av MacDonald och Chesney-Lind (2001) valdes ut. I Swepub användes sökorden ”kön och genus, socialt arbete” och av 47 träffar valdes en artikel av Mattsson (2010) ut, enligt de avgränsningar vi tidigare beskrivit. Mattssons artikel refererade till statens institutionsstyrelse (SiS), där vi sedan valde ut en relevant rapport samt en studie utifrån ett manuellt urval. Rapporten vi fann var utförd av SiS, ”Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem under 2019”. Studien vi hittade var skriven av Laanemets och Kristiansen (2008) på uppdrag av SiS, ”Kön och behandling inom tvångsvård - En studie av hur vården organiseras med avseende på genus”. I Laanemets och Kristiansens referenser hittade vi ytterligare en relevant studie skriven av Ulmanen och Andersson (2006), ”Svensk social barnavård ur ett könsperspektiv 1993–2003. En litteraturgenomgång.”.

2.2 Tillämpning av kön och genus

Vi har valt att använda oss av artiklar och rapporter som använder det ena eller båda begreppen kön och genus. Vi anser det vara av vikt att belysa detta då en förståelse kan

inviagas för hur användningen av begreppen kan skilja sig åt. Schlytters (2000) studie utgår enbart från begreppet kön, i studien kritiserar hon användningen av begreppet genus då hon menar på att ett problem med genusbegreppet är att det skiljer det biologiska från det sociala, vilket innebär en avgränsning mot det biologiska. MacDonald och Chesney-Lind (2001) som utfört en hawaiiansk studie skriven på engelska använder sig däremot enbart av begreppet gender, vilket på svenska översätts till genus.

Ulmanen och Andersson (2006) skriver att de i sin studie använder sig av begreppet kön istället för genus, då de menar att innebörden av begreppen i grunden är densamma. Båda begreppen återfinns dock i delar av studien, eftersom denna är en litteraturgenomgång. Mattsson (2010) samt Laanemets och Kristiansen (2008) använder sig av båda begreppen, kön och genus. Mattsson (2010) förklarar hur begreppen skiljer sig åt samt hur de samspelar. Hon skiljer begreppen åt genom att beskriva kön som den faktiska fysiska kroppen och genus som socialt konstruerat. Begreppen samspelar då könen tillskrivs olika föreställningar som konstrueras via genus. Laanemets och Kristiansen (2008) rapport utgår från ett genusperspektiv, de använder sig av begreppet kön för att beskriva individerna utifrån biologiskt kön i studien (flickor och pojkar). Vi har i likhet med Mattson (2010) och Laanemets och Kristiansen (2008) valt att använda oss av båda begreppen kön och genus, då vi anser att de kompletterar varandra.

2.3 Skillnader i kön och genus inom rätten

Tidigare forskning visar att ungdomar omhändertas på olika grunder och enligt olika normer inom rätten (Mattsson, 2010). Ulmanen och Andersson (2006) beskriver att pojkar ses som den outtalade normen medan flickor görs till bärare av könet som ska jämföras med pojkar. Schlytter (2000) undersöker i sin studie om det förekommer skillnader mellan könen inom rättspraxis av LVU-domar. I studien beskrivs två olika normsystem, ett för flickor och ett annat för pojkar som påverkar hur de bedöms och i vilken omfattning de omhändertas, vilket innebär att rätten inte är könsneutral. MacDonald och Chesney-Lind (2001) undersöker könsskillnader i hawaiianska domstolars bedömningar. De påvisade att det även där förekom skillnader mellan könen. Sammantaget visar flera tidigare studier på samma sak, det finns skillnader gällande kön inom rätten.

MacDonald och Chesney-Lind (2001) menar att allvaret i brottet har en betydelse för hur de unga bedöms utifrån deras kön. Vid brott av allvarlig karaktär anses den brottsliga

handlingen värre när den utförs av en flicka än en pojke. Vid bedömning av brott är det även troligare att flickor får hårdare straff för mindre allvarliga brott än pojkar (MacDonald & Chesney-Lind, 2001). Det innebär att allvarlighetsgraden i brotten ökar i betydelse när det gäller domstolsbeslut för flickor. Det vill säga vid samma brott får flickor hårdare straff än pojkar. Allvarlighetsgraden minskar i betydelse utifrån om brottet har begåtts av en pojke.

Schlytter (2000) finner en skillnad mellan hur könen behandlas inom rätten när det kommer till missbruk av alkohol och droger. Schlytter beskriver att det finns en tydlig skillnad mellan hur flickor och pojkar bedöms, då flickor tillåts ha en betydligt mindre konsumtion än pojkar samt att det föreligger skillnader i fastställandet av vård för individen utifrån kön. Schlytter (2000) beskriver att pojkar anses problematiska på grund av deras handlingar medan flickor anses problematiska av anledningar som kopplas till deras kroppar, såsom sexualitet. Flickornas sexualitet beskrivs ingå i ett självdestruktivt mönster. Sexualiteten lyfts endast fram för flickor, då motsvarande sexuellt beteende inte ges denna roll för pojkar. Schlytter (2000) finner att beteenden ses genom olika diskurser för pojkar och flickor.

Schlytter (2000) analyserar även domar med rekvisitet "ett annat socialt nedbrytande beteende". Hon menar på att det i första hand är rättspraxis som skapar normer för vad som betraktas som socialt nedbrytande beteende och att denna rättspraxis innefattar sociala situationer som är vanligare för flickor än för pojkar. Vidare menar Schlytter (2000) på att det i första hand är flickor som omhändertas genom detta rekvisit. I de fall där pojkar omhändertas under rekvisitet så handlar det om fall där det innefattar "nästan missbruk" eller "nästan brottslig verksamhet". Med andra ord innebär det att missbruket eller brottet inte är av den grad att det faller in under någon av de två första rekvisiten, utan istället bedöms som ett socialt nedbrytande beteende.

Schlytter (2000) finner att flickor i vissa fall vårdas under rekvisitet socialt nedbrytande beteende trots att deras problematik inte ligger i linje med det som framgår av förarbetena. Det handlar om olika problem såsom att dem anses ha en psykisk störning eller vara självmordsbenägna. Det förekommer även fall där vård beslutas baserat på att flickorna anses ha en aktiv sexualitet. Vidare beskrivs att flickor som anses ha en psykisk störning

och vara självmordsbenägna, bland annat använder sina kroppar för att uttrycka sig. Detta sker genom självskadebeteenden i form av att, till exempel, skära sig, ta överdos av tabletter eller genom anorexi. Bestämningen av begreppet ”ett annat socialt nedbrytande beteende” inkluderar inte dessa självskadebeteenden, då det krävs ett aktivt beteende från den unge och självdestruktivitet inte anses vara det. Detta leder till att flickor inte får den vård de behöver. Flickors självdestruktiva beteenden beskrivs vara lika skadliga och viktiga uttrycksmedel som våld och aggressivitet är för pojkar. Detta erkänns inte inom rätten och Schlytter (2000) menar på att flickors kroppsligt förankrade uttryckssätt behöver erkännas för att kunna hjälpa dem. Därför anser hon att rätten inte är könsneutral.

2.4 Skillnader i kön och genus inom ungdomsvården

Mattsson (2010) beskriver att pojkar omhändertas oftare än flickor och vårdplatserna i de flesta fall är uppdelade efter kön. 57% av de vårdplatser som finns är för pojkar och 21% är för flickor.

I en studie av Laanemets och Kristiansen (2008) beskrivs att flickor och pojkar bemöts på olika sätt inom ungdomsvården i Sverige. Observationer i studien visade att flickorna skulle stärkas medan pojkarna skulle disciplineras och veta sin plats. Pojkar hade mindre utrymme till att vara ”små” och ”ledsna”, de skulle lära sig att vara stora, starka och ansvarstagande utan att visa känslor. Flickorna tilläts däremot uppvisa känslor och variationer i sitt beteende och fick därmed ett större individuellt handlingsutrymme. Laanemets och Kristiansen (2008) beskriver att i bemötandet av pojkar fanns ett mer auktoritärt förhållningssätt, det var strängare regler och lägre tolerans för när dessa bröts i jämförelse med flickorna. Flickorna betraktades i högre grad som skörare och för att hitta anledningen till deras handlande och beteende eftersöktes ofta emotionella eller andra historiskt bakomliggande faktorer.

Laanemets och Kristiansen (2008) beskriver att kön och tvångsvård har varit föremål för flertalet studier och har belysts ur både historiska och nutida perspektiv och forskningen visar genomgående på att kvinnor och flickor samt män och pojkar betraktas och behandlas olika utifrån kön. Män och kvinnor respektive pojkar och flickor ses som komplementära varandra där könen ställs emot varandra och ses som varandras motsatser. Författarna menar på att inom tvångsvården förstärks stereotypa föreställningar och uppfattningar om manligt och kvinnligt. De biologiska könen är och har alltid varit ett av

de grundläggande sätten att sortera upp individer på inom tvångsvården (Laanemets & Kristiansen, 2008).

2.4.1 Sammanfattning av skillnader i kön och genus

Enligt tidigare forskning förekommer genus- och könsskillnader både inom ungdomsvården och rätten. Laanemets och Kristiansen (2008) artikel avseende ungdomsvård belyste socialt konstruerade genusföreställningar som påverkar hur de unga behandlas och bemöts. Mattsson (2010) förklarar att grundprincipen för Sveriges lagar är att de ska vara könsneutrala, men att tidigare forskning visar att ungdomar omhändertas på olika grunder och enligt olika normer inom rätten. Ulmanen och Andersson (2006) beskriver att pojkar ses som den outtalade normen som flickor ska jämföras med. Detta syns i både Schlytters (2000) svenska studie och MacDonald och Chesney-Linds (2001) hawaiianska studie. Flickor bedöms hårdare vid utfört brott i jämförelse med pojkar. Vid beslut om vård enligt LVU beskrivs flickors problematik grunda sig i anledningar som kopplas till deras kroppar och deras sexualitet medan pojkars problematik ses grunda sig i deras handlingar.

3. Teoretiska perspektiv

I det här avsnittet presenteras de teorier som kommer användas som analytiska verktyg för att inviga en förståelse för resultatet utifrån studiens frågeställningar. Först redogör vi för socialkonstruktivism, därefter genussystemteorin följt av Faircloughs kritiska diskursanalys.

3.1 Socialkonstruktivism

Vår studie bygger på en socialkonstruktivistisk ansats. Det teoretiska perspektivet används eftersom den kritiska diskursanalysen och genusperspektivet har en socialkonstruktivistisk grund. Språket är, enligt Wennerberg (2010), inom socialkonstruktivism uppbyggt av människor som använder det. Wennerberg (2010) beskriver att socialkonstruktivism kan användas för att ifrågasätta det människor ser som självklart och naturligt. Det kan vidare kopplas till genus, då genus kan beskrivas som sociala och kulturella konstruktioner av kön. Det socialkonstruktivistiska perspektivet har använts som grundteori för studien, då perspektivet bidrar med en förståelse och uppfattningen om att mening skapas via språket. Domarnas sätt att beskriva flickor och

pojkar har betydelse för hur verkligheten konstrueras. Perspektivet utgör därav grunden för både den kritiska diskursanalysen samt genusperspektivet.

3.2 Genusperspektivet

3.2.1 Bakgrund av genusbegreppet och genusteorier

De första personerna som använde sig av begreppet genus i teori om kön var psykiatrikern John Money och kollegorna Joan och John Hampson under mitten av 1950-talet. Forskarna lanserade då begreppet “genusroll”, genus togs från det redan myntade begreppet på engelska “gender” och roll togs från begreppet “könsroll” (Eriksson & Gottzén, 2020). Begreppet utvecklades sedan vidare av psykiatrikerna Robert Stoller som särskilde begreppen kön och genus från varandra, han menade på att relationen mellan kön och genus inte skulle ses som kausala. Han myntade begreppet könsidentitet och menade på att se sig själv som man eller kvinna är avgörande för att bli en välmående välfungerande individ (Eriksson & Gottzén, 2020). I Sverige slog genusbegreppet igenom på 1980-talet. Mattson (2010) beskriver Yvonne Hirdman som en framträdande genusforskare som utvecklat och präglat genusbegreppet i Sverige. Hirdman utvecklade teorin om genussystem, vilken vi kommer använda i vår studie. Innan vi redogör för genussystemteorin kommer vi att presentera denna i förhållande till två andra teorier, för att inviga en förförståelse för hur genusteorier kan skilja sig åt.

Tre teorier som utvecklades i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet var *Genussystem* (strukturellt perspektiv), *genusgörande* (aktörsperspektiv) samt *genusordning* som är en blandning av de två tidigare nämnda där strukturer och aktörers samverkan betonas. Samtliga tre teorier har liknande definitioner av begreppet genus med en relativt strikt uppdelning mellan begreppen kön och genus, däremot har de ett differentierat fokus med olika förståelse av genus. Eriksson och Gottzén (2020) beskriver att genusbegreppet tenderar att tillskrivas tre dimensioner.

- genus som struktur.
- genus som symboliska normer
- genus som personlig identitet

De tre ovan nämnda genusteorierna utgår alla från dessa dimensioner men med olika fokus. *Genussystemteorin* behandlar främst de två första dimensionerna, *genusgörande* berör den andra och tredje dimensionen och *genusordning* försöker att inkludera samtliga tre dimensioner (Eriksson och Gottzén, 2020). Då genussystemteorin utgår från ett strukturellt perspektiv anser vi att den är mest lämplig för vår studie.

Vi har valt att använda genussystemteorin då den utgår från ett svenskt genusperspektiv genom historikern och professorn Yvonne Hirdman, samt då vi anser att den kan inviga en förståelse för studiens syfte och frågeställningar. Genussystemteorin är av relevans för studien då den belyser att det finns föreställningar och normer kring genus där regler och förväntningar ställs på individen utifrån detta. Teorin belyser hur normer och föreställning om genus konstrueras på individ- och samhällsnivå, samt finns en tydlig anknytning till det socialkonstruktivistiska perspektivet. Vi anser att genussystemteorin kompletterar våra andra valda teorier (socialkonstruktivism och kritisk diskursanalys), då den utgår från genus som konstruktion och struktur samtidigt som den hjälper oss att belysa och förklara hur olika genusediskurser skapas.

3.2.2 Hirdmans genussystemteori

Hirdman (2003) beskriver genus som tankar, praktiker, vanor och föreställningar om kön. Att förstå genus innebär enligt henne att förstå kön som en mänsklig uppfinning. Hon menar på att könsroll och socialt kön är begrepp som samhället bör frigöras ifrån, i stället förespråkar hon användningen av begreppet genus. Ordet genus kan ses som en utveckling av begreppet könsroll och socialt kön, då genus kan förstås som föränderliga tankefigurer kring begreppen ”män och ”kvinnor”. Detta ger upphov till och skapar föreställningar samt sociala praktiker kring könen. Hirdman (1988) beskriver att genus sätter namn på den alltmer komplicerade kunskapen som finns kring manligt och kvinnligt och vår förståelse av hur dessa stereotyper ”görs”. Hirdman (1988) utgår från genus och makt, hon menar på att hierarkier mellan könen skapas och återskapas genom genussystemet.

Genussystemteorin kopplas till socialkonstruktivismen på så sätt att genus ses som föreställningar som är socialt och kulturellt konstruerade. Hirdman (1988) beskriver att skapandet av genus grundar sig i historiskt lagrade föreställningar om vad man och kvinna

är, vilket förklaras som sociala och kulturella konstruktioner rotade i samhället. Wennberg (2010) beskriver inom socialkonstruktivismen att vi under uppväxten socialiseras in i samhället. Föreställningar som vi har, ska inte uppfattas som självklara, utan är något skapats av människan. Hirdman (1988) utgår från samma idé inom genussystemteorin där hon menar på att genussystemet utgår från att barn inte föds till man eller kvinna utan detta skapas, barn föds in i kulturella tankefigurer om man och kvinna.

Hirdman (2003) beskriver att genussystemet är det som föder och förstärker stereotypa föreställningar om manligt och kvinnligt. Genussystem ska förstås som ett system av processer, fenomen, föreställningar och förväntningar som samspelar och skapar strukturer i samhället. Hirdman (1988) beskriver genussystemet som en ordningsstruktur av kön vilket bör ses som en grundläggande ordning, som i sin tur förutsätter andra sociala ordningar i samhället. Hon menar på att ordningen av genus har blivit basen för de sociala, ekonomiska och politiska ordningarna i samhället. Genussystemet utgår i huvudsak från två logiker, dikotomi och hierarki. Dikotomi, även benämnt isärhållning, innebär att man och kvinna ska ses som två helt olika saker, som varandras motsatser. Hierarki, innebär att mannen ses som norm och som utgångspunkten för det normala och allmängiltiga. Det manliga har en högre status än det kvinnliga (Hirdman, 1988). Genussystemet utgår även från att i varje samhälle och varje tid så finns en form av ”kontrakt” könen mellan, ett så kallat genuskontrakt bestående av olika normer som reglerar förhållandena mellan könen.

Hirdman (1988) beskriver att genuskontraktet är konkreta föreställningar om hur män och kvinnor ska vara mot varandra uppstaplat på olika nivåer. Genuskontraktet kan urskiljas på tre nivåer, den *kulturella överlagringens nivå*, *sociala integrationsnivån* samt *socialiseringens nivå*, även kallad *individnivå*. På den *kulturella överlagringens nivå* finns föreställningar om hur relationen mellan man och kvinna bör vara, det vill säga idealtypsrelationen. Den *sociala integrationsnivån* fokuserar till institutioner och arbetsdelning, exempelvis hur ska män respektive kvinnor prata, vilka ord får användas om män respektive kvinnor, vilka arbeten ska utföras av vilket kön samt vilka redskap tillhör vem. *Socialiseringens nivå* handlar om direkt inläring, det barn lär sig vid födsel eller under uppväxten exempelvis pojkar ska inte gråta, vilka kläder är tillåtna att bära, hur långt ska håret vara etc. Hirdman (1988) menar på att genuskontrakten ärvs från generation till generation och är ömsesidiga föreställningarna mellan man och kvinna.

I vår analys kommer vi specifikt att använda oss den *sociala integrationsnivån* samt *socialiseringsnivån*, för att inviga en förståelse på samhälls- respektive individnivå. Den *sociala integrationsnivån* används för att på samhällsnivå inviga en förståelse för hur framställningen av de unga konstruerar genusidentiteter utifrån socialt och kulturellt skapade normer och föreställningar. *Socialiseringsnivån* kommer användas för att inviga en förståelse för hur de unga på individnivå beskrivs utifrån normer och föreställningar som har socialiserats in hos socialnämnden samt förvaltningsrätten. Vi har valt att inte använda oss av den *kulturella överlagringens nivå* då den fokuserar till relationen mellan könen och fokus i vår studie riktas till skillnaderna.

3.3 Diskursanalys

I denna studie används kritisk diskursanalys som teori, metod samt som en del av analysverktyget. I detta avsnitt beskrivs de teoretiska aspekterna. Avsnittet börjar med en redogörelse för begreppet diskurs samt diskursanalys generellt och fortsätter med en beskrivning av kritisk diskursanalys.

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver att betydelsen av diskursbegreppet idag varierar något beroende på sammanhang. I de allra flesta fall, även i denna studie, används begreppet för att på något sätt konstatera att den sociala världen formats genom språket. Olika diskurser kan skapas i olika sammanhang. Begreppet "genusdiskurs" som används i vår studie är ett exempel på detta, begreppet används för att beskriva de konstruktioner kring genus som uppstått genom språket.

Enligt Svensson (2019) är diskursanalys en metod som kan användas för att studera språkanvändning, men även ett teoretiskt perspektiv med antaganden om språkets funktion. Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver Michel Foucault som en central person när det kommer till diskursanalys. Många av diskursanalysens förgreningar har baserats på Foucaults grundidéer. Foucault följer ett socialkonstruktionistiskt perspektiv och menar att sanning är en diskursiv konstruktion, vad som är sant eller falskt skapas av människan. Foucault utvecklade en teori om makt, där han menar att makt inte utövas av en agent mot ett subjekt, utan makten är spridd över sociala praktiker och skapar vår sociala omvärld. Han menar att kunskap och makt förutsätter varandra och att det inte finns någon absolut sanning, eftersom den kunskap som förutsätter diskurserna begränsar

detta. Makten är inte endast negativ i Foucaults mening, utan har en drivkraft som förändrar och skapar vår sociala omvärld, men makten kan även begränsa den. Svensson (2019) förklarar det som svårt att ge en enkel beskrivning av diskursanalys då det finns flertalet typer, traditioner och förgreningar. Det finns dock "gemensamma nämnare" inom de olika diskursanalytiska förgreningarna. Svensson (2019) menar att följande delar ingår i samtliga varianter av diskursanalys, inklusive kritisk:

- Samhället uppfattas och byggs delvis genom språkanvändning, genom människor som använder det. Kunskap och förståelse skapas genom språkbruk och används för att tolka situationer. Även maktrelationer i samhället upprätthålls delvis av språket.
- Att ha tillgång till språk innebär makt. Grupper och individer som har möjlighet att genom språket beskriva världen och samhället har makt då de påverkar sättet världen ses och tolkas på. För att en förändring ska ske i samhället behöver språket förändras.
- Människor skapar språket, och språket skapar den sociala världen. Att förändra den sociala världen tar tid, då enskilda individer och mindre grupper inte har stor nog påverkan på språket för att göra stora förändringar. Begreppet dialektik används för att beskriva trögheten i förändringen. Dialektik beskriver hur språket skapar samhället och samhället samtidigt är skapat av dess medlemmar.

Ovan har vi redogjort för begreppet diskurs samt diskursanalys i generell form för att inviga en förståelse för teorin. Nedan kommer vi vidare att gå in på den kritiska diskursanalysen vilket vi kommer att använda som teori i vår studie.

3.3.1 Faircloughs kritiska diskursanalys

Då Faircloughs kritiska diskursanalys syftar till att synliggöra maktförhållanden anser vi att både teorin och metoden är relevanta för vår studie. Metoden och teorin används i vår studie för att upptäcka och analysera skillnader i framställningar av de unga, vilket kan synliggöra diskurser kopplat till maktstrukturer. Eventuella maktojämlikheter mellan flickor och pojkar som produceras eller reproduceras genom LVU-domarna kan synliggöras och därmed på sikt förändras. De teoretiska aspekterna av kritisk diskursanalys beskrivs i detta avsnitt och tas vidare upp som metod i metodavsnittet.

Kritisk diskursanalys har inspirerats av lingvistik och argumentationsanalytiska traditioner, postmarxismen och Frankfurtskolan samt kritisk realism (Ringström, 2021). Syftet med användning av kritisk diskursanalys vid studier av språkbruk är att belysa språkets roll i hur ojämlikheter och orättvisor skapas samt återskapas i samhället. Kritiska analyser av språket bidrar till samhällsförändringar, genom att identifiera och synliggöra förgivettagna sanningar och inlåsnade föreställningar. Det finns olika versioner och tolkningar av kritisk diskursanalys, en av dessa är Faircloughs modell (Svensson, 2019).

En del som Fairclough betonar är att diskurs är en viktig form av social praktik. Diskurser reproducerar och förändrar kunskap, identiteter och sociala relationer (även maktrelationer), och formas samtidigt av andra sociala praktiker och strukturer. Faircloughs kritiska diskursanalys syftar till att undersöka diskursiva praktiker, händelser och texter samt sociala och kulturella strukturer, relationer och processer - hur dessa ideologiskt formas och frambringas av maktrelationer. Även hur relationen mellan diskurs och samhälle säkrar maktpositioner och hegemoni visas (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

4. Forskningsmetod

Nedan kommer en redogörelse för metodvalet, Faircloughs kritiska diskursanalys. Vidare redogör vi för vårt urval, tillvägagångssätt och våra avgränsningar. Därefter kommer analysverktyg att presenteras följt av en diskussion kring studiens validitet och reliabilitet. Avsnittet avslutas med studiens forskningsetiska överväganden följt av en metoddiskussion.

4.1 Faircloughs kritiska diskursanalys

I detta avsnitt kommer vi att beskriva den kritiska diskursanalysen som metod. Fairclough menar att diskurs består av tre dimensioner. Han kallar dimensionerna för text, diskursiv praktik samt social praktik (Fairclough, 1993). Följande redogörs Faircloughs beskrivning av de tre dimensionerna.

4.1.1 Textnivå

Fairclough använder begreppet text för att beskriva språk i både tal och skrift (Fairclough, 1993). I textdimensionen görs en grundlig analys av språkbruk och text såsom

uppbyggnad, grammatik, syntax, vokabulär och satsbyggnad (Svensson, 2019). Genom analysen av text kan diskurser identifieras och det kan belysas hur dessa skapas av språkanvändningen (Fairclough, 1993). Winther Jørgensen och Phillips (2000) nämner etos som ett av verktygen för att analysera texter. Etos fokuserar på hur identitet konstrueras genom språk och kroppsliga drag. Författarna tar även upp två viktiga grammatiska element vid granskning av text: transitivitet och modalitet.

Vid analys av transitivitet undersöks om händelser och processer förbinds med subjekt och objekt eller inte. Detta görs genom att, till exempel, undersöka vad texten genom ordval lägger fokus på vid en händelse. Ordvalen kan exempelvis göra att ansvaret läggs på en viss grupp eller person utan att detta är tydligt uttalat (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver att modalitet undersöker hur starkt talaren instämmer med ett påstående genom ordval. Ett exempel de ger är hur massmedier ofta uttrycker sig på ett sätt som får tolkningar att framstå som fakta (exempelvis genom att skriva att något "är farligt" istället för "vi anser att det är farligt"). Modalitet kan påverka upplevelsen av till exempel auktoritet.

4.1.2 Diskursiv praktik

Dimensionen diskursiv praktik undersöker hur en text producerats, så som vilka steg den gått igenom innan den färdigställts samt hur den konsumeras. Begreppen *interdiskursivitet* och *intertextualitet* inkluderar Fairclough i diskursiv praktik (Fairclough, 1993). Ringström (2021) förklarar att *interdiskursivitet* innebär att texter använder begrepp som gör att textens sammanhang kan förstås. Dessa ingår i diskurser och genrer, som av texten tas för givet. Diskurserna baseras ofta på normer eller vad som ses som "sunt förnuft". *Intertextualitet* innebär att alla texter baseras på andra texter. Ett exempel som ges är hur ett debattinlägg är ett svar på ett tidigare inlägg. Detta innebär enligt Winther Jørgensen och Phillips (2000) att texter bygger på diskurser och betydelser från tidigare texter. Genom att undersöka intertextualiteten kan förändringar av diskurser, nya diskurser samt kvarvarande diskurser upptäckas.

4.1.3 Social praktik

Dimensionen social praktik sätter in de föregående dimensionerna (text och diskursiv praktik) i ett större sammanhang. Syftet är att se om den diskursiva praktiken skapar och återskapar maktasymmetrier (Svensson, 2019). Detta görs genom att undersöka text och diskursiv praktik i relation till samhälle och kultur (Fairclough, 1993). På nivån social praktik kartläggs den strukturella ramen, de kulturella och sociala relationer som påverkar den diskursiva praktiken. Detta kan inte göras genom användning av enbart diskursanalys, utan andra relevanta teorier behöver vävas in för att förstå sammanhanget. Det är i detta steg som slutsatser tas utifrån analysen, då det går att komma fram till på vilket sätt diskursordningen påverkar till exempel den sociala praktiken och maktförhållanden (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I den här studien har vi använt oss av socialkonstruktivism och Hirdmans genusystemteori för att sätta den diskursiva praktiken i ett sammanhang. Faircloughs kritiska diskursanalys valdes ut som metod då vi ansåg att de tre dimensionerna kunde ge en djupgående förståelse och insyn i de diskurser som upptäcktes i de granskade domarna, vilket gjorde att våra frågeställningar kunde besvaras.

4.2 Urval, avgränsning och tillvägagångssätt

Vi kontaktade Sveriges 12 förvaltningsrätter via mail (se bilaga 1). Utifrån detta valde vi ut en förvaltningsrätt i mellersta Sverige genom ett så kallat kriteriestyrt urval, vilket innebar att förvaltningsrätten valdes ut utifrån ett eller annat kriterium (Bryman, 2018). Kriterierna som utgjorde valet av förvaltningsrätten var att antalet LVU-domar som fanns i deras databas sett till 6 månader tillbaka ansågs vara ett hanterbart antal samt att domar kunde begäras ut utan kostnad för studenter.

Vi började med att testa vårt urval för att se om antalet domar som uppfyllde våra kriterier var tillräckligt för studien. Vi ville att vår analys skulle utgå från lika många pojkar som flickor för att kunna utföra jämförelser mellan könen. Till en början utgick vi från kriteriet att domarna skulle innehålla rekvisitet brottslig verksamhet. Då vi upptäckte en avsaknad av tjejer som matchade detta kriterium, fick vi därför bredda vår sökning. Därefter valde vi att utgå från två kriterier, brottslig verksamhet samt socialt nedbrytande beteende med avgränsningen att den unge var misstänkt för och/eller hade begått brott. Domarna begärdes ut vid tre olika tillfällen, sammantaget begärde vi ut domar för perioden oktober

2020 - februari 2022 vilket resulterade i totalt 528 domar. Samtliga av domarna mottogs som PDF-filer genom e-post från förvaltningsrätten.

Domarna som utgjorde studien empiriska material valdes ut genom ett så kallat målstyrt urval. Bryman (2018) beskriver att ett målstyrt urval används för att välja ut fall eller deltagare på ett strategiskt sätt. Målet är att välja ut det som är relevant för att besvara studiens forskningsfrågor. Vi använde oss av denna typ av urval för att få fram domar som uppfyllde våra kriterier. Ytterligare en bidragande faktor till urvalsmetoden var att kunna välja domar där flickorna och pojkarna var misstänkta och/eller dömda för liknande brott, då detta gjorde att jämförelsen i beskrivningarna och framställningarna av de unga blev mer relevant.

När kriterierna ändrats använde vi ”advanced search” funktionen i Adobe Acrobat för att söka igenom samtliga 528 domar igen, för att se om det fanns flera med relevans för vår studie enligt de nya kriterierna. Ordet brott användes för sökningen vilket resulterade i 200 domar där ordet brott, eller ord som innehöll brott fanns med 615 gånger. Träffarna sorterades därefter manuellt, de som uppfyllde studiens nya kriterier sorterades in i mappar uppdelade efter kön. Då vi använde oss av kön (flicka och pojke) i urvalet av domarna, valde vi att sortera bort domar som hade sekretessbelagda personuppgifter. Kön användes sedan för att analysera konstruktionen av kön, det vill säga genus. Vi fann totalt 64 relevanta domar utifrån våra kriterier varav 8 av dessa innehöll mål med flickor. Då vi endast fann 8 domar med flickor som uppfyllde våra kriterier fick de utgöra grunden för valet av domar med pojkar. Utifrån det totala antalet domar som matchade våra kriterier (64st) innefattade 56 domar pojkar, dessa 56 domarna matchades med flickornas domar och utifrån detta valdes 8 pojkar ut. Urvalet utgjorde totalt 16 domar, hälften pojkar och hälften flickor. De unga i de utvalda domarna var födda mellan 2001 och 2006. Domarna analyserades sedan var för sig, analysen av det empiriska materialet kommer att redogöras för under nästa avsnitt ”analysverktyg”.

4.3 Analysverktyg

För att besvara studiens syfte och frågeställningar analyserades domarna med hjälp av Faircloughs tredimensionella modell. Analysen utgick från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv med fokus på genus, där vi undersökte huruvida konstruktioner av genus förekom i framställningarna av de unga. Vi började analysen på textnivå, därefter fortsatte

vi med diskursiv praktik följt av social praktik. De verktyg som användes för analys av texten var etos, modalitet och transitivitet, vilket vi redogjort för nedan.

Domarna analyserades var för sig för att se om det förekom återkommande beskrivningar av de unga. I analysen av domarna valde vi att dela upp datan, vi granskade fyra flickor och fyra pojkar i var. Samtliga domar lästes igenom med vårt analysverktyg och vår teoretiska grund i åtanke. Vi eftersökte beskrivningar av flickorna och pojkarna där vi ansåg att det fanns tydliga skillnader, då detta möjliggjorde en analys av genusföreställningar. Analysen av empirin utgick från samtliga 16 domar, exempelcitater plockades ut från vissa domar för att utveckla förståelsen för vår analys.

På textnivå började vi med att analysera domarnas modalitet och transitivitet vilket synliggjorde hur de unga beskrevs, samt skillnader i beskrivningarna. Därefter analyserades etos för att undersöka hur de unga framställdes genom beskrivningarna i domarna (jfr. Winther Jørgensen & Phillips 2000).

Modalitet användes för att analysera om det förekom skillnader i graden av instämmande i domarna baserat på genus. Det vill säga om modaliteten var högre eller lägre i beskrivningarna av de unga baserat på kön och hur det påverkade uppfattningen av dem. Exempelvis om den unge beskrevs "*haft svårt att rätta sig efter regler*" eller "*vägrade att följa regler*". Graden av *Transitivitet* analyserades för att se om skillnader fanns i beskrivningarna av de unga. Genom detta framkom vem som beskrevs vara aktören i situationen, exempelvis om de unga själva framställdes som ansvariga för sin situation, eller om ansvaret lagts på annan aktör alternativt ingen alls. *Etos* användes som tidigare nämnt för att analysera hur de unga framställdes genom beskrivningarna i domarna, detta för att synliggöra hur språket i domarna bidrar till att konstruera identiteter utifrån genusföreställningar.

I nästa steg analyserade vi den diskursiva praktiken. Vi användes oss av domarnas teman, modalitet, transitivitet och etos för att synliggöra interdiskursiviteten i texten, vilket innebär identifiering av vilka diskurser som texten bygger på (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I vårt fall undersökte vi vilka genusdiskurser som framkom i domarna. Slutligen analyserade vi nivåerna, text och diskursiv praktik i förhållande till varandra och den sociala praktiken. Detta för att möjliggöra diskussion kring vilka konsekvenser domarnas beskrivning av de unga kan leda till utifrån genus. Utöver den kritiska

diskursanalysen valde vi att fördjupa vår analys genom att använda oss av det socialkonstruktivistiska perspektivet samt Hirdmans genussystemteori. För att förstå och förklara hur genus konstrueras i beskrivningen och framställningen av de unga.

4.4 Validitet och reliabilitet

Validitet och reliabilitet är aspekter som avgör en studies kvalitet. Validitet innebär huruvida en studie undersöker det som påstås ska undersökas. Bryman (2018) beskriver att det finns två olika typer av validitet som används inom den kvalitativa forskningen, extern respektive intern validitet. Extern validitet innebär att resultatet från en undersökning är generaliserbart. Ett generaliserbart resultat innebär att resultatet ska kunna säga något om andra grupper eller situationer än dem som undersökts i den specifika studien (Bryman, 2018). I den här studien har en djupgående analys av det empiriska materialet utförts vilket innebär svårigheter i att generalisera resultatet till andra studier. Vi har därför inte utgått från att resultatet i studien ska vara generaliserbart. Däremot finns en möjlig generaliserbarhet i vår analys genom våra teoretiska slutsatser, en så kallad teoretisk eller analytisk generalisering (jfr, Bryman, 2016 & Svensson & Ahrne, 2015).

Intern validitet (trovärdighet) innebär att studien mäter det som avses att mätas (Bryman, 2018). Enligt Svensson och Ahrne (2015) finns det flera olika sätt att göra en kvalitativ undersökning trovärdig, transparens är en av delarna som bidrar till trovärdighet. Transparens innebär att en tydlig redogörelse för studiens tillvägagångssätt av forskningsprocessen, detta för att ge läsarna möjlighet att ta del av forskarnas tankegångar och resonemang genom studien (Svensson & Ahrne, 2015). För att säkerställa studiens interna validitet har vi genomgående utgått från studiens syfte och frågeställningar, för att säkerställa att studien undersökt det den avsett att undersöka. För att säkerställa trovärdigheten har transparens eftersträvat genom att vi noggrant beskrivit hur forskningsprocessen har gått till genom samtliga av studiens delar. Vi har även följt ett metodologiskt arbetssätt genom Faircloughs kritiska diskursanalys.

Reliabilitet även benämnt som tillförlitlighet, innebär huruvida resultatet från en studie blir detsamma om studien utförs på exakt samma sätt igen eller om det finns slumpmässiga faktorer som kan påverka resultatet (Bryman, 2018). Reliabiliteten i studien har begränsats av att vi har valt att exkludera vissa uppgifter i domarna samt i vårt urval, vilket gjort att det ej är möjligt att identifiera domarna och de unga. Dessa uppgifter

har tagits bort för att värna om de ungas identitet och för att beakta de forskningsetiska övervägandena. Vi är även medvetna om att i analysen av studien kan andra forskare ha alternativa tolkningar av resultatet i jämförelse med dem tolkningar som gjorts i denna studie, vilket ytterligare begränsar reliabiliteten i studien.

Eftersom kvalitativ forskning fokuserar på subjektiva förståelser av verkligheten och ifrågasätter att det finns en objektiv verklighet ser vi inte den bristande externa validiteten och reliabiliteten som ett hinder i vår studie. Vår studie belyser inte en absolut sanning om verkligheten, utan den belyser ett eller flera möjliga sätt att tala om ett visst fenomen. Studien bygger på socialkonstruktivism och kritisk diskursanalys, där verkligheten beskrivs konstrueras via språket, det vill säga språket utgör själva verkligheten (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi är själva en del av det samhälle vi utforskar, vilket innebär att vi bär med oss vissa förväntningar, normer och föreställningar om det som har undersökts. Detta innebär att vi behövt ha en kritisk syn till vår analys.

4.5 Forskningsetiska överväganden

Domar är offentliga handlingar vilket innebär att de uppgifter som finns i domarna kan erhållas av allmänheten. Det har dock inneburit hantering av data där känsliga uppgifter kring den unge har förekommit. Vi har varit medvetna om och haft det i beaktning i behandlandet av domarna i vår analys. Vetenskapsrådet (2002) beskriver fyra etiska övervägandena som behöver tas i beaktning vid utförandet av vetenskaplig forskning. Två av dem har redogjorts för nedan, samtyckeskravet och informationskravet har inte inkluderats då dessa endast är relevanta i studier med informanter.

Konfidentialitetskravet är ett av de etiska överväganden vi har tillämpat, vilket innebär att uppgifter kring den enskilde i största möjliga mån ska ges konfidentialitet och personuppgifter ska lagras på ett sådant sätt att dem ej kan nås av obehöriga (Vetenskapsrådet, 2002). För att beakta detta krav har därför information som inte är av relevans för studiens syfte och frågeställningar valts bort, vilket innebär att målnummer, namn och personnummer ej har använts i studien. De uppgifter som använts i studien är de ungas kön, då det har relevans för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Domarna har förvarats på ett sådant sätt att obehöriga inte kunnat komma åt dem och efter studien var slutförd raderades materialet. Nyttjandekravet är ytterligare ett av de etiska övervägandena som kommer att tillämpas i studien. Nyttjandekravet innebär att materialet i studien inte används till något annat än studiens ändamål (Vetenskapsrådet,

2002). Materialet för denna studie har enbart använts för att besvara studiens syfte och frågeställningar.

4.6 Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av Faircloughs kritiska diskursanalys som metod i studien. Faircloughs kritiska diskursanalys passar studien då de tre dimensionerna inom den kritiska diskursanalysen (text, diskursiv och social-praktik) möjliggjorde en djupgående analys av språket i LVU-domarna. Vi kunde sätta detta i relation till det omgivande samhället, med hjälp av genusperspektivet och socialkonstruktivism kunde vi tolka vad som skiljde sig åt i beskrivningarna. Den kritiska diskursanalysen utgår från makt och maktstrukturer vilket vi ansåg var relevant att använda i samband med genus då genus återspeglar olika maktförhållanden i samhället. En nackdel med metoden är att resultatet påverkas av hur vi, genom metoden, tolkar språket i domarna. Det är en kvalitativ metod, och det är inte säkert att alla skulle tolka domarna på samma sätt som oss. Vi hade heller ingen tidigare erfarenhet av att använda metoden, det är därför möjligt att misstag gjorts vid användandet.

I studien valde vi att utgå från de fyra sista siffrorna i personnumren för att avgöra kön i domarna. Det är möjligt att personerna i domarna inte identifierar sig med detta kön alternativt genomgått ett byte av juridiskt kön. Om så är fallet är det möjligt att detta påverkat domarnas beskrivning av personen, vilket vi inte har någon vetskap kring. Det finns även andra faktorer som kan spela in, till exempel klass, sexualitet och etnicitet, vilket vi valde att inte undersöka i vår studie, då det inte var något vi hade möjlighet att veta då dessa uppgifter inte framkom av domarna.

I testskedet av studien upptäckte vi att det inte fanns tillräckligt många domar utifrån vårt första kriterium (innehålla rekvisitet brottslig verksamhet). Detta innebar att vi behövde begära ut fler domar än vad som var tänkt till en början, totalt 528 domar begärdes ut varav endast en flicka uppfyllde kriteriet av dessa. Detta ledde till att vi behövde inkludera socialt nedbrytande beteende till våra kriterier då vi uppmärksammade att inom rekvisitet "socialt nedbrytande beteende" var flickorna mer förekommande. Bland pojkarna fanns det en betydligt större spridning, de förekommer mer frekvent inom samtliga av de tre rekvisiten, socialt nedbrytande beteende, brottslig verksamhet och missbruk av beroendeframkallande medel. Vi fann det intressant att det var så få flickor som förekom

under brottslig verksamhet i jämförelse med pojkar. Vårt uppmärksammande kopplades till det som Schlytter (2000) beskriver, det vill säga att flickor i större omfattning faller in under rekvisitet socialt nedbrytande beteende medan pojkar faller in under rekvisiten missbruk eller brottslig verksamhet.

5. Resultat och analys

Resultatet redovisas utifrån studiens tre frågeställningar. Först presenteras resultatet av analysen som utförts på textnivå, där våra två första frågeställningar besvaras. Därefter presenteras resultatet från analysen av den diskursiva praktiken, vilket besvarar vår tredje och sista frågeställning. Analys och resultat utgår från en socialkonstruktivistisk ansats och utförs med hjälp av Faircloughs kritiska diskursanalys varefter resultatet analyseras genom Hirdmans genussystemteori.

5.1 Hur beskrivs flickor och pojkar i domarna?

I detta avsnitt redogörs beskrivningarna av flickorna och pojkarna i de utvalda domarna. Först presenteras flickorna och därefter pojkarna. Avsnittet utgör en sammanfattning av både socialnämnden och förvaltningsrättens beskrivningar.

5.1.1 Beskrivning av flickor

I analysen av domarna som gällde flickor upptäcktes ett antal återkommande beskrivningar. Flickorna beskrevs ha oförmåga till- eller ha svårt att utföra vissa handlingar, exempelvis följa regler, avsluta konflikter och bli drogfria. De saknade insikt i konsekvenserna av sina beteenden, handlingar och situationer de befann sig i. Flickorna framställdes återkommande som utsatta och i behov av skydd. De miljöer flickorna befann sig i beskrevs som olämpliga eller skadliga och beteenden som ansågs destruktiva förklarades genom bakomliggande faktorer som psykisk ohälsa eller brist på stöd. De framställdes själva inte som kriminella eller missbrukare även om de utfört handlingar som tydde på detta, istället beskrevs de som normavvikande eller vistas i miljöer med kriminella eller missbrukare.

5.1.2 Beskrivningar av pojkar

I analysen av domar som gällde pojkar uppmärksammade vi flera återkommande beskrivningar. I flera av domarna betonades att pojkarna hade utåtagerande beteenden, hade betett sig hotfullt och hamnat i konflikter. Pojkarna framställdes som misskötsamma

och svårhanterliga. Det beskrevs att pojkarna inte lyssnade till gränssättningar samt inte följde regler och rutiner. Pojkarna beskrevs vara aggressiva och ha riskfyllda beteenden. I de flesta fall ansågs pojkarna själva vara ansvariga för sina handlingar. Deras handlingarna och beteenden sågs som en del av deras personliga egenskaper då de beskrevs ”ha ett aggressivt beteende”, ” ha en tuff attityd” eller ”ett negativt personlighetsdrag i form av ett aggressivt beteende”.

5.2 Vilka eventuella skillnader finns i beskrivningarna?

I detta avsnitt presenteras resultat och analys av vår andra frågeställning. Resultatet presenteras genom fyra teman som har synliggjorts i analysen av domarna. Varje tema har analyserats med hjälp av Faircloughs kritiska diskursanalys, med modalitet, transitivitet och etos i fokus. Resultatet av analysen som gjorts utifrån Faircloughs kritiska diskursanalys analyseras sedan med hjälp av genussystemteorin. Modalitet, transitivitet och etos sammanfattas därefter följt av en redogörelse för den intertextuella kontexten. Vi vill tydliggöra att resultaten som presenteras är mönster vi funnit i *majoriteten* av fallen, inte i 100% av dem. Vi har presenterat resultaten på det sätt vi gjort då de avvikande resultat vi fann utgjorde en så pass liten del att vi inte ansåg dem tillföra något i diskussionen om strukturella och diskursiva mönster.

5.2.1 Pojkar är regelbrytande, flickor är oförmögna

Ett tema vi funnit i domarna är att pojkar framstår som regelbrytande eller rebelliska, medan flickor framstår som oförmögna att kontrollera sig själva och sina handlingar. Följande två citat är exempel på detta.

”[Hon] har haft svårt att rätta sig efter regler och sedan hon placerats på HVB-hem har hon ofta avvikit.” (Flicka)

”På HVB-hemmet vägrade [Han] att följa regler, eldade såväl inomhus som utomhus och beskrevs vara svårhanterlig.” (Pojke)

Transitiviteten är hög i båda citaten, individerna själva är agenter, dock bidrar formuleringen till att flickan framstår ha mindre ansvar för sina handlingar än pojken (hon *“har haft svårt”* han *“vägrade”*). Modaliteten är hög i båda citaten, om än något högre i det andra citatet. I det första citatet används ordet *“har”*, för att antyda på att

informationen är fakta. I det andra citatet används ordet "vägrade" vilket upplevs som ett starkare uttryck än i föregående citat och uppfattas som definitiv sanning. Inget utrymme lämnas för tolkning i citaten utifrån modaliteten, vilket påverkar etos. Etos synliggörs i det första citatet som bidrar med att konstrueras en identitet av flickan som oförmögen att kontrollera sina handlingar trots försök. I citatet från pojkens dom konstrueras hans identitet på så sätt att han framstår som regelbrytande och rebellisk. De faktorer som påverkar uppfattningen av de unga i ovanstående citat kan till stor del kännas igen i följande citat.

Utredningen visar att [hon] har (...) svårigheter att lösa konflikter. (Flicka)

I ovanstående citat beskrivs flickan ha svårigheter att lösa konflikter, i domen framkommer att konflikterna innefattar misshandel med mera. Det läggs inte stort fokus på att hon utfört dessa handlingar, utan fokus läggs på hennes svårigheter att lösa dem. Etos framställer flickan som oförmögen att kontrollera sina handlingar, då hon har svårt att avsluta nämnda konflikter. Modaliteten styrker detta då ordet "har" används, vilket gör att påståendet framstår som sanning. I följande citat läggs istället fokus på handlingarna.

"[Han] har blivit omplacerad i flera olika ungdomshem på grund av misskötsamhet och konflikter med andra boende ungdomar i form av slagsmål, hotelser, aggressivt beteende, missbruk, införsel av narkotika på boendena, stölder och avvikelser." (Pojke)

I ovanstående citat benämns pojken som misskötsam och fokus ligger på de handlingar han utfört. Transitivityten är hög och pojken själv är agent. Även modaliteten är hög, då ordet "har" används i koppling till handlingarna. Etos konstruerar pojkens identitet som regelbrytande (misskötsamhet som lett till omplacering).

De ovanstående citaten kan förstås genom det som Hirdman (2003) beskriver, att genuskonstruktioner gjort att svaghet förknippas med kvinnor och kraft med män. Från ovanstående citat framstår flickor som oförmögna att kontrollera sig själva och sina handlingar - vilket kan tolkas som svaghet. Pojkar framställs istället som viljestarka individer som medvetet utför handlingar - vilket kan tolkas som kraft. Inom den sociala integrationsnivån beskriver Hirdman (1988) dessa konstruktioner som socialt rotade i samhället. Bakom Socialnämnden och Förvaltningsrättens bedömningar finns förstås individer som utformat dessa, vilket kan kopplas till den sociala integrationsnivån då

individerna är en del av vårt samhälle, där dessa föreställningar skapas och återskapas, vilket kan vara anledningen till hur flickorna och pojkarna framställs.

5.2.2 Pojkar utsätter, flickor utsätts

Vi har funnit att flickor framstår som utsatta och pojkar som de som utsätter i domarna. Detta framkommer bland annat vid analys av transitiviteten. Graden av transitivitet varierar mellan domarna. När det kommer till flickor är transitiviteten ofta låg, det framgår inte vad eller vem som utgör grunden eller har ansvaret för problemet (agenten). Följande citat är ett exempel på låg transitivitet.

”Det har gjorts försök med öppenvårdsinsatser som inte gett önskat resultat. Missbruket har varit mer omfattande än vad nämnden tidigare trott och det har även framkommit uppgifter om alkoholintag.” (Flicka)

Transitiviteten i ovanstående citat är låg, då ingen agent kan utläsas. Det har gjorts försök med öppenvårdsinsatser, men vem eller vilka som haft ansvar framkommer inte. Det framgår heller inte vem som är ansvarig då insatserna inte fungerat för flickan. I de domar där transitiviteten är hög läggs ansvaret i de flesta fall på någon annan, eller något annat än flickan. Följande citat är ett exempel på detta, transitiviteten i citatet är hög, men ansvaret läggs på flickans pappa.

”Förvaltningsrätten anser att utredningen visar att [pappan] brister i omsorgen för [henne] då han under en längre tid inte lyckats gränssätta dottern eller infört normala rutiner i vardagen trots efterfrågat stöd.” (Flicka).

I pojkarnas domar är transitiviteten i de flesta fall hög, det är tydligt vad problemet anses grunda sig i och vem som är agenten i påståenden. I de flesta fall är pojken själv agenten, ett exempel på detta är följande citat, som till stor del liknar ovanstående citat, men ansvaret läggs på pojken istället för föräldrarna.

”Nämnden konstaterar vidare att [pappan] och [mamman] uttrycker hög oro för [honom] och hans umgänge samt att de inte kan tillgodose hans behov om han fortsätter att vistas i [stad] eftersom han inte lyssnar på deras gränssättningar.” (Pojke)

Vidare uppmärksammade vi att flickornas domar i flera fall kopplades till skadliga miljöer och umgängen.

"[Hon] är en 19-årig flicka som återkommande vistas i olämpliga miljöer där kriminalitet och narkotika förekommer." (Flicka)

"Polisen har vid flertalet tillfällen påträffat [henne] tillsammans med grovt kriminella personer där [hon] riskeras att utsättas för brott, själv begå brott samt ta droger." (Flicka)

Citaten ovan belyser en låg transitivitet i form av att ingen agent kan utläsas och varken flickorna själva, eller någon annan agent anses ansvarig för situationerna. Miljö och umgänge uppfattas dock som betydande aspekter i flickornas situation. Agenten i texten är sällan flickan själv vilket leder till att flickorna framstår som utsatta för sina egna handlingar.

När pojkar utfört en handling synliggörs en hög transitivitet i beskrivningar där pojkarna själva framstår som agenten och ansvariga för händelser och sina handlingar. Citatet nedan är ett exempel på detta.

"Han är polisanmäld för en tillsynes oprovocerad misshandel av en medboende som behövt uppsöka sjukvård. (...) [Han] uppges i många lägen vara någon som startar bråk." (Pojke)

Transitiviteten i ovanstående citat är hög och pojken är agent. Modaliteten är dock inte lika hög. Misshandeln beskrivs som "tillsynes oprovocerad" och det beskrivs att han "uppges" starta bråk. Modaliteten driver alltså inte fram påståendena som absolut sanning, men då transitiviteten är hög och modaliteten är hög gällande att han utfört misshandeln (han "är" polisanmäld, misshandeln är "tillsynes oprovocerad" men har skett) framstår han som den som utsätter.

Etos i citaten som tagits upp i detta tema gör att flickorna framställs som utsatta, där det antingen saknas agent för deras situation, eller situationer och handlingar förklaras genom miljö samt sociala faktorer. Pojkarna är ofta agenten i domarnas beskrivningar. De framställs vara ansvariga för sitt beteende och sina handlingar, vilket konstruerar en bild av att de utsätter.

Vi har analyserat detta utifrån Hirdmans (1988) beskrivning av genuskontrakt, vilket inkluderar socialiseringsnivån, där sociala "regler" och normer kopplade till kön lärs in redan i barndomen. Detta kan påverka vår syn på vad som är väntat eller " normalt" för en

pojke eller flicka att göra. Ovanstående citat och analys kan genom ett genusperspektiv tolkas som att flickor, till skillnad från pojkar, inte väntas utföra brott, eller andra handlingar som kan vara skadliga på något sätt. Därför är det möjligt att situationerna i domarna inte setts genom samma "glasögon", de handlingar flickor utför stämmer inte med den genuskonstruktion som vi socialiserats in i - det är därför svårare att peka ut flickor som ansvariga. Det känns naturligt att beskriva en flicka som utsatt. En pojke förväntas istället utsätta, då detta stämmer bättre överens med genuskonstruktionerna.

5.2.3 Pojkar är aggressiva, flickor är destruktiva

Utifrån beskrivningarna av pojkar och flickor har det synliggjorts skillnader i hur de framställs utifrån sina beteenden. Som tidigare redogjorts för under beskrivning av flickor respektive pojkar framkommer att pojkar i större omfattning beskrivs som aggressiva, hotfulla och riskfyllda.

"[Han] har ett hotfullt, aggressivt och utåtagerande beteende. Han har uttryckt hot mot familjehemmet och varit aggressiv mot personal och elever i skolan. Efter att han slog en annan elev så blev han avstängd från skolan."(Pojke)

"Vidare framkommer det av utredningen att [han] har blivit omplacerad i flera olika ungdomshem på grund av misskötsamhet och konflikter med andra ungdomar på boendet i form av slagsmål, hotelser, aggressivt beteende, missbruk, införsel av narkotika på boende, stölder och avvikelser."(Pojke)

Citaten visar på en hög transitivity då det uppfattas vara de själva som utgör problemet och beteendet tillskrivs dem, som en del av deras personlighet. Även modaliteten är hög i citaten, då beskrivningarna av dem båda fastställer att dem "har" ett sådant beteende. Etos synliggörs i framställningen av pojkarna då utifrån beskrivningarna konstrueras en uppfattning om pojkarna som aggressiva och hotfulla. Flickorna beskrevs inte som aggressiva eller hotfulla i sina domar. Flickorna beskrevs i stället som destruktiva eller att de har ett normbrytande beteende. Det förekom även beskrivningar som belyste att beteenden hade utvecklats över tid.

"[Hon] har dessutom ett utåtagerande och normbrytande beteende och hon är misstänkt för två fall av misshandel och misstänkt för stöld, alla incidenter under 2020." (Flicka)

” (...) Hon har även själv utvecklat ett utåtagerande beteende (...)” (Flicka)

Det första citatet belyser ett beteende som är normbrytande och utåtagerande, det andra citatet belyser att det utåtagerande beteendet har utvecklats över tid. Det framgår dock inte vad beteendet avser eller vad för konsekvenser de fått. Beteendet ses inte som delar av deras personligheter som i pojkarnas fall. Etos synliggörs i citaten, beskrivningarna konstruerar en uppfattning om tjejerna som utåtagerande och normbrytande, i citat två uppfattas beteendet som något som utvecklats och uppkommit med tiden.

Skillnaderna i beskrivningarna av flickorna och pojkarna synliggör normer och föreställningar på den sociala integrationsnivån. I Hirdmans (1988) genussystemteori beskriver hon att det finns en hierarki mellan könen, där mannen ses som norm och som utgångspunkten för det normala och allmängiltiga. Utifrån vår analys framkom att framställningen av de unga baseras på samhälleliga föreställningar om att pojkar utgör normen beträffande aggressiva och hotfulla beteenden. Hirdman (2003) beskriver inom genuskontraktet att stereotypa genusformer konstrueras ur jämförelser. Aggressiva och hotfulla beteenden tillskrivs pojkar medan flickor inte förväntas ha dessa beteenden. Detta resulterar i att när flickor uppvisar ett sådant beteende beskrivs de som destruktiva och normbrytande. En flicka som är aggressiv eller hotfull utgör ej “normalbilden” utifrån de stereotypa föreställningar som finns av en flicka.

5.2.4 Pojkar utgör en risk, flickor är i behov av skydd

I beskrivningarna av flickorna och pojkarna har det synliggjorts att pojkarna beskrivs utgöra en risk (för sig själva och samhället) och flickor är i behov av skydd. I citaten nedan synliggörs etos i form av att pojkarna framställs utgöra en risk för både sig själva och samhället utifrån sitt beteende och sina handlingar.

”[Han] har gjort tidig brottsdebut och därefter har misstänkts för flertalet brott samt att ett sådant riskfyllt beteende tillsammans med en stark gängmentalitet visar att (han) bryter mot samhällets normer genom ett socialt nedbrytande beteende.”(Pojke)

”[Han] har under en längre tid haft ett riskfyllt beteende då han är misstänkt för brott, använt droger samt avvikit hemifrån och från placeringar.”” (...) (Pojke).

Hög transitivitet synliggörs i utlåtandena där pojkarna själva beskrivs vara de som utgör en risk och därmed uppfattas som agenten (den som är ansvarig för handlingarna och beteendet). Även modaliteten i citaten är hög, beskrivningarna är tydliga och konkreta, de lämnar inget utrymme för tolkning genom betoningen på ordet "har". Skillnaderna som synliggjorts för flickorna och deras handlingar till följd av deras beteende, är att de i stället beskrivs utsätta sig själva för risk och de är därför i behov av skydd. I tidigare tema "flickor utsätts" har vi beskrivit hur flickorna inte ställs ansvarig för sina handlingar. I denna del belyser vi hur flickorna beskrivs utsätta sig själv för risk genom sitt beteende och därför anses vara i behov av skydd.

"De risker som [hon] utsätter sig för innebär enligt förvaltningsrättens bedömning att hon till följd av sitt beteende utsätter sin hälsa och utveckling för en påtaglig risk att skadas." (Flicka)

"Hennes bruk av beroendeframkallande medel har bl.a. resulterat i intoxikationer och att hon har funnits berusad och påverkad ensam på offentliga platser utan förmåga att ta hand om sig själv." (Flicka)

"(...) umgänge med personer med missbruksbakgrund och de situationer som hon sätter sig i till följd av detta (...)" (Flicka)

Det första citatet visar på både hög och låg modalitet. Hög modalitet synliggörs i "de risker hon utsätter sig för" där det framstår som sanning att flickan utsätter sig själv för risk vilket även synliggörs i citat två och tre. Låg modalitet framkommer i det första citatet genom formuleringen "enligt förvaltningsrättens bedömning" där det beskrivs vara förvaltningsrättens bedömning och inte en absolut sanning. Etos syns i citaten ovan, flickorna framställs vara i behov av skydd vilket konstruerar en uppfattning om dem som svaga och sårbara. Flickorna beskrivs själva vara dem som försätter sig i dessa situationer vilket tyder på en hög transitivitet. Det första citatet beskriver en flicka som utsätter sig själv för risk genom sitt beteende. Även det andra citatet beskriver en flicka som sätter sig i situationer som tolkas vara riskfyllda. I en vidare analys av etos synliggörs det att beskrivningarna av flickorna gör att de framstår vara i behov av stöd och själva utsatta även när de beskrivs ha utsatt andra för något. Genom beskrivningarna av pojkarna konstrueras en bild av att handlingar och beteenden är det som utgör en risk för dem själva

och samhället. Följande två citat visar kontrasterna i beskrivningarna av flickan och pojken.

“Hennes placering på HVB-hem har sagts upp då hemmet bedömt att de på grund av hennes utåtagerande beteende inte kunde skydda henne på ett adekvat och att hon var i behov av en placering på låsbar enhet.”(Flicka)

“Placeringen avslutades med anledning av att [han] under den senare delen av tiden varit våldsutövande mot andra och gett sig på inventarier.” (Pojke)

Både flickan och pojken i ovanstående citat uppges ha varit utåtagerande. Slutsatsen som görs i flickans fall är att hon själv behöver skyddas på grund av sina handlingar. Detta nämns inte i beskrivningen av pojken, som i stället framställs utgöra en risk. Vår analys av resultaten visar på att det förekommer föreställningar om flickor som utsatta och sårbara, vilket kan förklaras, på den sociala integrationsnivån (jfr, Hirdman, 1988). Det finns socialt skapade normer och värderingar om hur en flicka bör bete sig. Vår tolkning av citaten är att flickor inte kan bete sig på samma sätt som pojkar, utan det finns normer om vad som anses normalt i flickors respektive pojkars beteende. Det finns föreställningar om hur flickor ska bete sig och i samtliga ovan citat framställs det att dem har beteenden som är oroväckande utifrån att vara flicka, vilket leder till att dem anses vara i behov av skydd. Medan pojkarna beskrivs vara dem som utgör en risk och är i behov av stöd för att deras riskbeteenden ska upphöra.

5.2.5 Sammanfattning av modalitet

Modalitet påverkar vilken grad av sanning texten upplevs ha. Modaliteten i domarna i beskrivningarna av de unga var överlag hög, oavsett om det rörde sig om socialnämnden eller förvaltningsrättens utlåtanden. Det förekom hög modalitet i utlåtanden om både flickorna och pojkarna i domarna, det syntes i beskrivningar som *”Det har återkommande inte fungerat på de olika placeringarna.”*. Det förekom även i vissa fall låg modalitet, där det fanns en viss osäkerhet i beskrivningar och utlåtanden inte var tydliga. Exempelvis, *”Det har gjorts försök med öppenvårdsinsatser som inte gett önskat resultat”*. Vår analys av den överlag höga modaliteten är att det beror på att utlåtandena från socialnämnden ska leda till eventuella insatser för den unge och därför behöver de betona att det finns en problematik i den unges beteende och detta behöver styrkas genom konkreta och trofasta

utlåtanden. Vidare kan det även bero på att en utredning av den unge har utförts vilket innebär att uppgifterna från socialnämnden baseras på inhämtad information från utredningar och därför har de en säkerhet i sina utlåtanden.

5.2.6 Sammanfattning av transitivitet

Graden av transitivitet varierade i domarna. När det kom till flickor var transitiviteten ofta låg, det framgick inte vad eller vem som utgjorde grunden till problemet (agenten). I de fall där transitiviteten var hög lades ansvaret i stället på något annat eller någon annan än flickan. I pojkarnas domar var transitiviteten i de flesta fall hög, det var tydligt vad problemet ansågs grunda sig i och vem som var agenten i påståenden. I de flesta fall var pojken själv agenten.

5.2.7 Sammanfattning av etos

I analysen ovan redogjordes det för etos, modalitet och transitivitet. Utifrån detta var det möjligt för oss att göra en tolkning av etos i hur förvaltningsrätten och socialnämnden konstruerar de ungas identiteter med koppling till genus. Vår tolkning är att etos ser olika ut beroende på kön. Återkommande beskrivningar för pojkarna var att de beskrevs som kriminella, aggressiva, hotfulla, och hade ett riskfyllt beteende. Dessa beskrivningar skapade en uppfattning om pojkar som problematiska. Pojkarna beskrevs ofta bryta mot regler och avvika från boenden. Utifrån pojkarnas domar konstruerades en uppfattning om att deras handlingar och beteende var det som utgjorde en risk för de själva och för samhället. Beskrivningarna av flickorna såg däremot annorlunda ut, flickorna beskrevs som sårbara och i behov av skydd. De beskrevs utsätta sig själva för risk genom att vistas i miljöer eller umgås med personer som ansågs destruktiva eller riskfyllda. Beskrivningarna av flickorna konstruerade en uppfattning om flickor som hjälplösa, sårbara samt i behov av stöd och skydd.

5.2.8 Sammanfattning av skillnader i beskrivning av flickor och pojkar

Det vi fann i analysen av våra fyra teman var att flickor på olika sätt framställdes som offer, medan pojkar framställdes som förövare. I jämförbara scenarion där pojkar och flickor utfört liknande handlingar framstod flickorna som utsatta (även utsatta av sina egna handlingar), oförmögna, vara i en riskfylld situation medan pojkar framstod ha

medvetet utfört handlingar och själva vara ”problemet” eller den som utsätter. Vi kopplar detta till de förväntningar samhället har på flickor och pojkar genom genuskonstruktioner, där pojkar är normen vid brottsliga handlingar och flickor anses normbrytande.

5.2.9 Intertextualitetens påverkan på domarna

Intertextualitet innebär som tidigare nämnt, att en text står i relation till och/eller baseras på andra texter (Ringström, 2021). Förvaltningsrättens bedömning i LVU-domar bygger till stor del på socialnämndens utlåtande. Språket i förvaltningsrättens bedömning påverkas därför av diskurser som återfinns där. I flera fall användes likadana, eller liknande beskrivningar i förvaltningsrättens bedömning som i socialnämndens utlåtande, men även resonemang som upplevdes ha “lästs mellan raderna” kunde ses. Att diskurser baseras på tidigare texter, men även kan “utvecklas” syntes i domarna. Följande citat är ett exempel på detta.

”Förvaltningsrätten anser mot bakgrund av vad som framkommit i målet att [hon] uppvisar ett sådant socialt nedbrytande beteende som avses i 3 § LVU och att hon uppvisat en bristande insikt i de allvarliga konsekvenser som hennes beteende kan få.”
(Flicka)

Förvaltningsrätten beskriver att flickan har uppvisat en bristande insikt i de allvarliga konsekvenser som hennes beteende kan få, vilket inte socialnämnden nämnt på ett lika tydligt sätt. Följande citat kommer från socialnämndens utlåtande i flickans dom.

“Till följd av att hon vid flertalet tillfällen avvikit från HVB-hemmet och anført att hon inte är intresserad av att sluta använda alkohol och narkotika bedöms hennes lämnade samtycke inte vara tillförlitligt eller tillräckligt för att nödvändig vård ska kunna ges på frivillig väg.” (Flicka)

Brist på insikt som förvaltningsrätten beskrivit nämns inte i socialnämndens yrkande utan istället beskrivs att hon inte vill sluta använda narkotika. Detta kan tolkas som att hon inte har insikt i sin problematik, men det kan även tolkas som att hon har insikt men aktivt valt att inte sluta. Det nämns även i nämndens utlåtande att hon tidigare frivilligt varit placerad på HVB-hem, vilket skulle kunna tolkas som att hon har insikt i sin problematik. Ovanstående exempel visar hur intertextualitet kan upptäckas och hur diskurser skapas genom olika texter samt vilken påverkan det har på beskrivningarna av de unga.

5.3 Vilka genuskurser identifieras i domarna?

I kritisk diskursanalys menar man på att diskursiva praktiker bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I vår studie har vi valt att undersöka förhållandet mellan flickor och pojkar och förekomsten av genus genom att analysera diskursiva praktiker i domarna. Nedan kommer vi redogöra för de genuskurser som vi uppmärksammat i vår analys av domarna. I analysen av kurser i domarna har vi använt oss av interdiskursivitet, vilket innebär identifiering av kurser som texten bygger på (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). De två huvudsakliga kurser vi fann i vår analys av domarna var *offerdiskurs* och *förövardiskurs*, där offerdiskursen appliceras på flickor och förövardiskursen på pojkar.

5.3.1 Offerdiskurs

Offerdiskursen framställdes i beskrivningarna av flickorna. Flickorna framställdes som offer i form av att de själva inte ansågs ha kontroll över eller ansvara för sin situation. Vi uppmärksammade genuskurser i beskrivningarna då flickorna hade beteenden som överskred de förväntade "genusgränserna" och på grund av detta framställdes som normbrytande, exempelvis när flickorna haft ett utåtagerande eller brottsligt beteende. Flickorna beskrevs inte som kriminella eller brottsliga i jämförelse med pojkarna utan beskrivningarna framställde dem som sårbara, utsatta, i behov av skydd och stöd samt påverkade av miljö och sitt sociala sammanhang. Vidare beskrevs flickorna inte som aggressiva eller hotfulla, deras beteende beskrevs istället som utåtagerande eller genom situationer och händelser där miljö eller andra sociala faktorer ansågs vara orsaken till beteendet. Deras handlingar beskrevs genom bakomliggande faktorer såsom psykisk ohälsa, miljö och umgänge eller bristande stöd. I flera fall framställdes flickorna själva inte ha kontroll över sina handlingar, utan ansvaret lades på olika faktorer i omgivningen, därigenom uppfattades de som offer för sina egna handlingar. Vidare framställdes flickorna som offer genom beskrivningar som tydde på att det förekommer föreställningar om flickorna som sårbara och i behov av skydd och stöd även då de själva varit utåtagerande.

5.3.2 Förövardiskurs

Förövardiskursen framställdes i beskrivningarna av pojkarna. Pojkarna uppfattades som förövare i form av att de beskrevs som ansvariga för sin situation och sina handlingar. Vi uppmärksammade genuskurser i form av föreställningar om pojkar som normen när det kom till aggressiva och problematiska beteenden. Pojkarna beskrevs som att de medvetet utförde brott, bröt mot regler och aktivt valde att inte lyssna till gränssättningar och liknande. Detta framställde dem som reglerbrytande och svårhanterliga. Förutom att pojkarna beskrevs som regelbrytande och problematiska uppfattades deras beteenden som inneboende egenskaper, de beskrevs som aggressiva, riskfyllda samt hotfulla. Pojkarna framställdes som förövare genom beskrivningar av dem som brottsliga eller kriminella. I majoriteten av fallen med pojkarna ansågs de själva bära ansvar för sin situation, vilket konstruerade en identitet av dem som förövare.

5.3.3 Det diskursiva samspelet

Diskurserna konstrueras i samspel med varandra, detta innebär att det inte finns några offer utan förövare och tvärtom. Förövardiskursen framställs högst i hierarkin inom könsmaktsordningen, offerdiskursen ställs mot och jämförs med den.

Förövardiskursen utläses från pojkarnas domar och utgör normen avseende att begå brott. Offerdiskursen framkommer då normen för flickor inte inkluderar brottsutövande, vilket lett till att de istället ses som offer. Förövardiskursen blir i sin tur starkare i jämförelsen med offerdiskursen. Pojkarna är fast i rollen som norm vad gällande det brottsliga och tillskrivs därmed förövarrollen. Vilket framhäver dikotomi (isärhållning) av könen (jfr, Hirdman, 1988). Skulle diskurserna däremot inte ställas emot varandra och jämföras kanske endast en- eller ingen av dem existera. En möjlig tolkning av resultatet är att alla skulle ses som förövare och vara ansvariga för sina egna handlingar och beteenden eller åt det motsatta hållet, alla skulle ses som offer. Om könsmaktsordningen och könsrollerna såg annorlunda ut är det möjligt att båda diskurserna skulle innefatta både pojkar och flickor, eller att pojkar sågs som offer och flickor som förövare.

6. Diskussion

Syftet med studien var att undersöka hur unga som har begått, och/eller misstänks för brott framställs i LVU-domar utifrån ett genusperspektiv. Frågeställningar för att besvara studiens syfte var: Hur beskrivs flickorna och pojkarna i domarna? Vilka eventuella skillnader finns i beskrivningarna? Vilka genusediskurser identifieras i domarna? För att besvara våra frågeställningar användes Faircloughs kritiska diskursanalys med en socialkonstruktivistisk grund. För att vidare bredda vår förståelse och analys valde vi att komplettera med Hirdmans genussystemteori. I detta avsnitt diskuterar vi studiens huvudresultat följt av en jämförelse med tidigare forskning. Avsnittet avslutas med en koppling till den sociala praktiken.

6.1 Huvudresultat

Resultatet av vår analys av det empiriska materialet visar på att det förekommer skillnader i beskrivningen och framställningen av de unga samt att framställningen förekommer i form av olika genusediskurser. Vår analys är att skillnaderna kan förstås utifrån att det finns föreställningar om genus utifrån samhällsliga konstruktioner av kön vilket påverkar förvaltningsrätten samt socialnämndens beskrivning av de unga. I pojkarnas fall beskrevs de som aggressiva, hotfulla och deras beteende framställdes som en inneboende egenskap medan i flickornas fall beskrevs det som någonting som behövde förklaras. Pojkarna tenderade även att beskrivas som kriminella och där uttrycktes brottslighet medan flickorna beskrevs vistas med kriminella eller hade ett riskfyllt beteende. Även om flickorna hade ett beteende som beskrevs som liknande pojkarnas så används inte begreppen aggressivitet eller kriminalitet i domarna. Vår analys av skillnaderna i beskrivningarna är att pojkar utifrån genusföreställningar förväntas vara aggressiva eller ha aggressivt beteende, det ses som mer ”naturligt” att en pojke uppvisar ett sådant beteende än att en flicka gör det. Därför beskrevs pojkar som aggressiva medan flickorna beskrevs som utåtagerande. Hirdman (1988) beskriver att pojkar utgör normen, i domarnas beskrivningar ansågs pojkar vara det normativa könet när det kommer till aggressivt beteende och kriminalitet. Vår analys är att detta baserats på sociala och kulturella konstruktioner genom vilka män och pojkar tillskrivs vara aggressiva och kriminella.

Utifrån socialnämnden och förvaltningsrättens beskrivningar av de unga uppmärksammade vi två diskurser, offerdiskursen och förövardiskursen. Offerdiskursen

fann vi i beskrivningar av flickor där de framställdes som hjälplösa och som att de inte frivilligt begick brott. De uppfattades inte som förövare då det inte förväntades av dem. Deras handlingar förklaras med bakomliggande faktorer såsom påverkan av miljö eller andra sociala faktorer exempelvis genom personer i deras nära umgänge. Förövardiskursen fann vi i beskrivningar av pojkar, de beskrevs som aggressiva, kriminella och deras handlingar ansågs vara deras eget "fel". Vår tolkning är att i jämförelse med flickorna så "förväntas" pojkar ha denna typ av beteende. Vår analys är därför att det anses " normalt " att beskriva dem som aggressiva eller hotfulla utifrån deras handlingar. Hirdman (2003) förklarar att genusnormer bygger på normer från långt tillbaka i tiden som återskapats. Hon beskriver att den patriarkala ordningen under 1800-talet innebar att flickor och kvinnor behövde en man som beskyddade dem. De sågs som hjälplösa, svaga och underordnade – som en motsats till pojkar och män. Även om detta inte är fullt lika tydligt i dagens samhälle, kan spår fortfarande ses utav detta, bland annat i de domar vi analyserats.

6.2 Jämförelse med tidigare forskning

I vår studie fann vi både likheter och skillnader i beskrivningarna och framställningarna av unga utifrån genus i jämförelse med tidigare forskning.

Laanemets och Kristiansen (2008) fann att flickor betraktades som skörare än pojkar, vilket även vi fann i vår studie, då flickor på olika sätt beskrivits som utsatta (offer), medan pojkar beskrevs som de som utsätter (förövare). Ulmanen och Andersson (2006) beskrev att pojkar ses som den outtalade normen som flickor jämförs med. Resultatet av vår studie kan tolkas som att pojkar ses som normen när det kommer till brottsliga handlingar, då pojkarna beskrevs som till exempel aggressiva, medan flickornas handlingar istället beskrevs och i flera fall låg ansvaret för flickornas handlingar svävande.

Schlytter (2000) samt Macdonald och Chesney-Lind (2001) fann att flickors problematik kopplas till deras kroppar och pojkars problematik grundar sig i deras handlingar. Detta skiljer sig något från vad vi fann i vår studie. I vår studie fann vi inte något mönster som visade att flickors problematik kopplades till deras kroppar, däremot beskrevs det i fler fall att flickors problematik grundade sig i till exempel psykisk ohälsa. Det är möjligt att detta beror på att samhället har förändrats och flickor inte problematiseras utifrån sina

kroppar i samma utsträckning som förut. Istället eftersöks andra bakomliggande faktorer till deras normbrytande beteende i form av psykisk ohälsa. Det är även möjligt att vårt urval inte var tillräckligt stort för att upptäcka dessa mönster. Killars problematik tolkades i vår studie komma från hur de "är", så som att de är "aggressiva". Skillnaderna i resultatet i vår studie och Schlytters kan tänkas bero på att Schlytters studie är äldre, och att diskursen har förändrats, i samband med samhällets utveckling. Normer och föreställningar som var aktuella då är inte aktuella idag. Skillnaderna i vårt resultat i jämförelse med tidigare forskning kan även berott på att Macdonald och Chesney-Linds studie utfördes i ett annat land än Sverige, samt att vårt urval av domar var mindre än Schlytters. Det är även möjligt att vi tolkat materialet på ett annat sätt än vad tidigare forskning gjort utifrån diskurser som existerar i dagens samhälle. Vi har i jämförelse med Schlytter haft fokus på brott eller misstanke om brott vilket även kan vara en anledning till skillnader i resultatet då hennes studie främst fokuserar till missbruk och socialt nedbrytande beteende.

6.3 Social praktik

I detta avsnitt kommer vi sätta in text och diskursiv praktik i relation till samhälle och kultur, för att undersöka om dessa skapar och återskapar maktasymmetrier.

Diskurserna återskapas genom socialnämnden och förvaltningsrättens beskrivningar av de unga, beskrivningar som påverkas av deras egna genusföreställningar. Vi tolkar detta utifrån socialkonstruktivistiska perspektivet samt genussystemteorin som beskriver att vi socialiseras in i föreställningar om manligt och kvinnligt och påverkas av socialt och kulturellt skapade föreställningar om kön. Socialnämnden och förvaltningsrätten är de som har makten att definiera och framställa de unga. Vår analys utifrån studiens resultat är att Socialnämnden och förvaltningsrättens tenderar att förstärka redan befintliga föreställningar och stereotyper om de unga utifrån sina beskrivningar.

Konsekvenserna av diskurserna resulterar i att de unga genom beskrivningarna framställs på olika sätt. Vilket påverkar tolkningen av fallet som i sin tur kan influera den slutliga bedömningen. Detta kan vidare påverka både upplevelsen och förståelsen av de unga och deras problematik. Vilket i sin tur även upprätthåller dikotomin mellan könen där könen hålls isär och ses som varandras motsatser, vilket skapar en segregering mellan könen (jfr. Hirdman, 1988 & Hirdman, 2003).

Som beskrivet under tidigare forskning är grundprincipen för våra lagar en ideologi om likhet som förutsätter att inför lagen ska alla vara lika (Mattsson, 2010). Vårt resultat tyder dock på att rätten inte är könsneutralt utan den påverkas och influeras av diskurser som kan förstås utifrån föreställningar om genus. Vidare upprätthåller detta det som Ulmanen och Andersson (2006) beskriver att pojkar ses som den outtalade normen medan flickor görs till bärare av könet som ska jämföras med pojkar. Förövar- och offerdiskurserna tydliggör en obalans när det kommer till makt, offerdiskursen förknippas med svaghet och avsaknad av makt medan förövardiskursen inkluderar medvetna handlingar. Detta leder till en ojämn maktfördelning mellan könen. Hirdman (1988) beskriver det som att det finns en hierarki mellan könen där mannen ses som norm och som utgångspunkten för det normala och allmängiltiga, det manliga har en högre status än det kvinnliga. De diskurser vi funnit i domarna visar maktstrukturer som upprätthåller hierarkin mellan könen, där pojkar står överst.

6.4 Avslutande diskussion

Vi är medvetna om att vi själva påverkas av den rådande diskursen och har försökt att ha detta i åtanke under studiens gång. Det är trots det möjligt att vi missat eller misstolkat delar av texten på grund av detta. Intertextualitet innebär som tidigare nämnt att texter står i relation till andra texter, då vår diskursanalys baserats på en text är en möjlig tolkning att vi påverkas av föreställningar som redan är etablerade. Vår text kommer att påverkas av hur texten i domarna är skriven. Skulle en diskursanalys utföras på vår studie är det möjligt att andra diskurser skulle upptäckas som kan ha påverkat vårt resultat och analys. Vi är själva en del av samhället vi undersöker, våra egna föreställningar, förväntningar och normer påverkar oss omedvetet även om vi försökt motverka detta.

7. Referenser

- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Tredje upplagan). Liber.
- Brottsförebyggandet rådet (3 december 2021). *Ungdomsbrottslighet*. *bra.se*.
<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/ungdomsbrottslighet.html>
- Eriksson, M. & Gottzén, L. (2020). *Genus*. (Första upplagan). Liber.
- Fairclough, N. (1993). *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Hirdman, Y. (2003). *Genus - om det stabilas föränderliga form* (uppl. 2.). Liber.
- Hirdman, Y. (1988). Genussystemet-reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Tidskrift för genusvetenskap*, (3), sid-49.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Laanemets, L. & Kristiansen, A. (2008). *Kön och behandling inom tvångsvård - En studie av hur vården organiseras med avseende på genus* (ISSN 1404-2576). Statens institutionsstyrelse:
<https://www.statinst.se/contentassets/a2af0aa4a719471ebf4f1ad56ad7fd55/kon-och-behandling-inom-tvangsvard-en-studie-av-hur-varden-organiseras-med-avseende-pa-genus.pdf>
- Leviner, P. (2021). Socialtjänstens ansvar för barn och unga. I T. Fridström Montoya (Red.), *Juridik för socialt arbete* (s. 265). Gleerups Utbildning AB.
- MacDonald, J. M., & Chesney-Lind, M. (2001). Gender bias and juvenile justice revisited: A multiyear analysis. *Crime & Delinquency*, 47(2), 173-195.
<https://doi.org/10.1177/0011128701047002002>
- Mattsson, T. (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. (2 uppl). Gleerups Utbildning.
- Mattsson, T. (2010). Kön och genus : I samhället och i det sociala arbetet. *Working Paper-Serien*, 2010(3).

Ringström, J. (2021). Diskursanalys. I G. Klingberg, U. Hallberg (Red.), *Kvalitativa metoder helt enkelt!* (s. 142). Studentlitteratur AB.

Schlytter, A. (2000). Kvinnokroppen som text. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 7(1–2), 109–136. <https://doi.org/10.3384/SVT.2000.7.1-2.2824>

SFS 1988:870. *Lag om vård av missbrukare i vissa fall*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1988870-om-var-d-av-missbrukare-i-vissa-fall_sfs-1988-870

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var-d_sfs-1990-52

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Socialstyrelsen. (2020). *LVU Handbok för socialtjänsten* (Artikelnummer, 2020-3-6642) <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-3-6642.pdf>

Socialstyrelsen. (2020). *Barn och unga som begår brott Handbok för socialtjänsten* (Artikelnummer, 2020-2-6577) <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2020-2-6577.pdf>

Statens institutionsstyrelse. (2019). *Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem under 2019*. https://www.stat-inst.se/contentassets/b29e9ef2aba04b348fa56dbcd6d143a4/sis_rapport_adad_in_2019.pdf

Statens institutionsstyrelse. (2021). *Vård av unga - LVU*. <https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/var-d-av-unga/>

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys - Greppbar metod*. Studentlitteratur AB.

Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (upplaga, 2:5.) (s.24–27), Liber.

Ulmanen, P., & Andersson, G. (2006). *Svensk social barnavård ur ett könsperspektiv 1993–2003: en litteraturgenomgång*. (SiS följer upp och utvecklar, nr 1). Stockholm: Statens institutionsstyrelse. <https://www.statinst.se/contentassets/1dd6c02c6af1447fa31fe63388d4fcac/svensk-social-barnavard-ur-ett-konsperspektiv-1993-2003-en-litteraturgenomgang.pdf>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Från <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wennerberg, S. B. (2010). *Socialkonstruktivism* (2 uppl.). Liber AB.

Winther Jørgensen, M., & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur AB.

8. Bilaga

Mail till samtliga av Sveriges förvaltningsrätter (12 st.).

Studiens syfte var till en början att specifikt undersöka LVU domar som kommit till följd av våldsbrott. Därav framgår denna information av mailet nedan som skickades ut till förvaltningsrätterna.

Hej,

Vi är två studenter på socionomprogrammet vid Högskolan i Gävle inne på vår sjätte termin i utbildningen. Vi ska skriva en c-uppsats där vi ska genomföra en diskursanalys med genusperspektiv av LVU-domar som kommit till följd av våldsbrott. Vi har några funderingar som vi skulle uppskatta om ni kunde hjälpa oss att få svar på. Vi undrar om det är möjligt att endast begära ut LVU-domar där våldsbrott förekommit, samt ungefär hur många domar det finns från det senaste halvåret? Vi undrar även hur det fungerar att begära ut domar, går det bra att begära ut genom att skicka ett mail eller hur går man tillväga, samt hur mycket det kostar att begära ut domar?

Med Vänliga Hälsningar

Emelie Córdoba & Belinda Breed